

INFORME 2009

OBSERVATORI DE NOUS CONSOMS DE DROGUES EN L'ÀMBIT JUVENIL

**David Pere Martínez Oró, Joan Pallarés
Mila Barruti, Josep Espluga i
Guillermo Canales**

Barcelona, gener de 2010

INFORME 2009

OBSERVATORI DE NOUS CONSUMS DE DROGUES EN L'ÀMBIT JUVENIL

**DAVID PERE MARTÍNEZ ORÓ, JOAN PALLARÉS,
MILA BARRUTI, JOSEP ESPLUGA, GUILLERMO CANALES**

FUNDACIÓN IGENUS

Barcelona, gener de 2010

fundació@
igenus

ÍNDEX

EQUIP D'INVESTIGACIÓ 2009	3
1. INTRODUCCIÓ	4
2. METODOLOGIA	6
2.1. Emmarcament.....	6
2.2. Mostres i aplicacions	9
2.2.1. Enquesta en discoteques i <i>afters</i>	9
2.2.2. Enquesta autoadministrada d'itineraris	10
2.2.3. Bases de dades	10
2.2.4. Consideracions sobre l'informe de resultats.....	11
3. CARACTERÍSTIQUES SOCIODEMOGRÀFIQUES	13
4. ESTILS	14
4.1. La influència de les noves tecnologies.	15
4.2. Els joves llatinoamericans	16
4.3. La influència de la crisi en els consums juvenils de drogues	18
4.4. Consum d'alcohol en els espais públics.	18
4.5. Àmbit Rural	20
5. OCI I TEMPS LLIURE	21
5.1. Espais, temps i activitats (xarxes).....	21
5.1.1. Espais públics.....	22
5.1.2. Espais privats	23
5.1.3. Locals d'oci.....	24
5.1.4. Festes autogestionades	26
5.1.5. Festes del cicle vital i anual i variacions estacionals	27
5.2. Oci i discoteques o " <i>afters</i> " (enquestes).....	28
6. ITINERARIS, MOBILITAT I RELACIONS	29
6.1. Visió general (xarxes).....	29
6.2. Caracterització d'uns quants itineraris	29
6.3. Mobilitat territorial i itineraris (enquestes)	33

7. CONSUMS I DROGUES	38
7.1. Visió general (xarxes).....	38
7.1.1. Consums.....	38
7.1.2. Substàncies	39
7.2. Consums segons les enquestes.....	45
8. EFECTES I CONSEQÜÈNCIES	51
8.1. Valoracions i efectes positius	52
8.2. Valoracions i efectes negatius.....	52
8.3. Conseqüències negatives	53
8.4. Els recursos assistencials de drogodependències a Catalunya.....	53
8.4.1. Dificultats i resistències dels joves per accedir al tractament de drogodependències.	54
8.4.2. Dificultats dels recursos assistencials per donar resposta als problemes derivats de la cocaïna.....	55
8.4.3. Imaginari dels joves	57
8.4.4. La clínica privada	57
8.5. Les lleis i els conflictes	58
8.6. Accidents de trànsit.....	59
8.7. Riscos i diferències segons el gènere o l'edat.	60
Riscos segons el gènere.....	60
Riscos segons l'edat.....	62
9. MERCAT	63
10. CONCLUSIONS	64
10.1. Joves i estils.....	64
10.2. Oci i temps lliure.....	64
10.3. Consums de drogues	65
10.4. Conseqüències.....	67
11. BIBLIOGRAFIA	68

EQUIP D'INVESTIGACIÓ 2009

Codirectors: Joan Pallarés i David Pere Martínez Oró.

Assessor: Aurelio Díaz .

Responsable de la informació de camp: Mila Barruti .

Responsable d'informàtica: Josep Ramon Collado.

Responsable de gestió: Ernesta Sánchez.

Responsable coordinació d'equips de camp i d'enquesta: David Pere Martínez Oró i Conxita Díaz.

Responsable entrevistes a informants clau: Laia Ligüerre, David Pere Martínez Oró i Mila Barruti.

Anàlisi estadística: Josep Espluga.

Secretària: Conxita Díaz.

Equip de camp: Alba Aranda, Pol Callejón, Daniel Calvo, Neus Codina, Erica Docabo, Zaida Egea, Alexandra Fernández, Marina García, Mariona Griñón, Laia Ligüerre, Aida Mundo, Marcel Pagès, Anna Pallarés, Joan Roura, Adrià Ruiz, Jessica Rutés, Maria Sánchez, Marc Serra, Alba Teixidó, Pau Timoneda, Joan Townsend, Nona Vilarrasa, Guerau Xipell i Nahuel Zurita.

Equip d'enquesta: Pol Callejón, Neus Codina, Erica Docabo, Zaida Egea, Alexandra Fernández, Anton Figueras, Tamara Gil, Gerard Guàrdia, Antoni Llord, Aida Mundo, Marcel Pagès, Anna Pallarés, Mar Pallarés, Maria Sánchez, Sylwia Sendyk, Marc Serra, Maria Siegrist, Pau Timoneda, Joan Townsend.

1. INTRODUCCIÓ

Presentem l'onzè informe de l'Observatori de Nous Consums de Drogues en l'Àmbit Juvenil¹, en el què, com cada any, hem intentat aprofundir en aquells fenòmens més recents i en les noves tendències del consum de drogues, sense oblidar-nos-en de les pautes ja consolidades i descrites en els anteriors informes.

L'Observatori s'ha consolidat com un sistema vàlid de recollida d'informació i s'ha contrastat la seva utilitat per oferir una visió dinàmica dels canvis i de les pautes estables, les qual es poden trobar en els anteriors informes. Per això, oferim un format similar al dels anys anteriors i no evitem fer paleses algunes consideracions ja contrastades malgrat puguin semblar repetitives.

Per a evitar rompre la continuïtat dels successius informes es manté i reitera l'esquema respecte els temes i els objectius inicials de l'Observatori. Així, a l'igual que en anteriors edicions, presentem de forma més extensa alguns aspectes més concrets i, com a novetats, d'altres dimensions i fenòmens emergents. Aquests són:

- Les principals característiques del consum de drogues en els hàbitats rurals.
- Els efectes de la crisi en les sortides nocturnes i el consum de drogues.
- El consum d'alcohol en els espais públics.
- Les limitacions dels recursos assistencials de drogodependències.

Els resultats derivats del treball de camp de l'Observatori i presentats en el present informe, no serien possibles sense el suport de l'Agència de Salut Pública de Barcelona de l'Ajuntament de Barcelona; la Subdirecció General de

¹ A partir d'ara l'Observatori.

Drogodependències del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya i l'Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona.

L'Observatori tampoc no seria tal sense la participació desinteressada de tantes persones que han compartit amb nosaltres el seu coneixement vers la realitat juvenil, oferint-nos el seu temps i facilitant-nos la tasca de recollida d'informació. Aquest agraïment és una prova de la consideració cap els seus coneixements i inquietuds davant la realitat que estudiem i afrontem.

2. METODOLOGIA

2.1. Emmarcament

L'articulació metodològica de l'Observatori es formulà en la proposta de 1998 i va ser presentada exhaustivament en l'informe de 1999. Una aproximació es troba en la publicació "*Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil. Metodologia i Informe evolutiu 1999 - 2005*". Les bases metodològiques del primer projecte es mantenen estables actualment, els instruments i les tècniques utilitzades, però, s'han anat ajustant al llarg del període, en funció de les necessitats plantejades, per a poder copsar millor el fenomen d'estudi.

El 2008 vàrem introduir petits canvis en el procés de recollida d'informació intentant aprofundir amb més intensitat els temes emergents o no tan estudiats en els altres anys. Podíem fer-ho, sense trencar l'estructura de l'Observatori, perquè després de 10 anys de recerca teníem un coneixement prou exhaustiu dels temes estudiats que ens permetia assolir aquestes noves orientacions i ajustaments metodològics.

Per a aconseguir-ho, vam reduir la grandària de les xarxes de col·laboradors i consegüentment el nombre d'informants i de fitxes d'informació procedents de les xarxes de l'equip de camp augmentant-ne, però, la riquesa descriptiva de cadascuna d'elles, especialment en els temes emergents i, per a compensar-ho, vam engrandir el nombre d'informants clau.

Des dels inicis, l'Observatori havia treballat amb l'objectiu d'obtenir unes 1.000 fitxes l'any. La informació acumulada en els darrers anys ens serveix de contrast i orientació per a les noves prospeccions del treball de camp i, degut a diversos factors, aquest alt volum d'informació, comportava la ràpida saturació teòrica (Glaser i Strauss, 1967) d'alguns dels fenòmens d'estudi.

En conseqüència, una part d'aquesta informació, oferia escasses novetats i pocs indicis. Per a evitar aquesta situació vam decidir reduir, com hem dit, el nombre de xarxes de col·laboradors i els seus membres per a potenciar la tramesa d'informació rellevant i novedosa i donar-li més importància en el

conjunt del sistema en centrar-nos solament en els informants que podien oferir informacions, amb major profunditat, dels temes a estudiar.

Per reestructurar l'equip de camp, d'una banda, vam sospesar la col·laboració d'alguns dels antics col·laboradors i, d'una altra, vam anar a cercar-n'hi de nous², per "rejovenir" l'equip de camp, crear noves xarxes d'informants i obtenir-ne més informació dels més joves.

En disminuir el volum d'informació procedent de les xarxes de l'equip de camp, com a contrapès, vam incorporar nous informants clau al sistema, ja que aquests aporten una visió general, alhora que exhaustiva i concreta, vers algun dels fenòmens d'estudi de l'Observatori, els quals coneixen de manera molt profunda i directa. Un ampli pannel possibilita que l'Observatori obtingui, de diferents fonts, indicis de nous fenòmens i informació dels ja consolidats. La informació dels informants clau permet, a més, dirigir les noves prospeccions de l'equip de camp, retardant, en conseqüència, la saturació teòrica i potenciant l'obtenció d'una informació més rica i contrastada. La cerca d'informants clau amb un perfil òptim per a l'Observatori, és una tasca lenta i laboriosa però, al llarg de 2008 i 2009, s'han anat aconseguint nous contactes.

En conseqüència, el resultat va suposar obtenir més informació de consums intensius i de risc així com de temes emergents: quant a la utilització dels espais públics per part dels joves immigrants i respecte a la situació dels recursos assistencials de drogodependències a Catalunya.

Aquest any, un cop validada l'estratègia seguida el 2008, hem retornat al model inicial, ampliant el nombre de col·laboradors i, conseqüentment, el dels seus informants i fitxes d'informació, i hem reduït el nombre d'informants clau, fent una selecció dels utilitzats el 2008

Com en d'altres anys, quant al procés de recollida d'informació, l'Observatori recull informació directa vers els diferents consums de drogues en el seu context, ho fa de manera constant i l'equip directiu l'analitza de manera

² Aquesta és una tasca que fem tots els anys ja que hi ha altes i baixes en l'equip de camp, i ja estava previst en el disseny, però ara s'ha fet amb més amplitud.

continuada. Els indicis recollits són contrastats i triangulats i orienten les prospeccions següents. Per fer-ho, s'elaboren instruccions concretes per a l'equip de camp perquè les observacions estiguin centrades en les novetats, en allò que es considera més rellevant o del que es té menys informació, a més del que es manté, malgrat les modificacions. Es realitza mitjançant diverses fonts, aplicacions i tècniques que recullen informació de les diferents poblacions diana.

A més de l'equip directiu que analitza la informació, coordina i pren decisions, l'Observatori ha comptat amb vint-i-quatre col·laboradors directes que, en diferent grau i distribuïts per tot el territori, han anat recollint la informació, tant de les pròpies activitats i de l'observació directa (treball de camp) com de les seves xarxes. Aquest any, hem incorporat col·laboradors de ciutats i comarques de les quals en teníem menys informació³.

El nucli d'informació més important prové de les xarxes de camp dels col·laboradors i dels informants claus. Les xarxes de camp dels col·laboradors estan constituïdes, sobretot, per consumidors, usuaris i professionals del món de la nit, a més d'altres persones relacionades amb els joves, l'oci o les drogues. Els membres d'aquestes xarxes informen regularment als nostres col·laboradors de fets concrets i fonamentats sobre les àrees o temes que coneixen directament. Els col·laboradors realitzen també observacions directes de les seves interaccions en els contextos estudiats i elaboren informes breus.

Així mateix, hi ha una xarxa d'informants clau configurada com a quadre. Xarxa constituïda per professionals i experts que són entrevistats a fons, un cop l'any sobre la seva àrea de coneixement i experiència.

Les xarxes de col·laboradors, les de camp i els informants clau, aporten el nucli de la informació. La direcció de l'Observatori, realitza posteriorment una comprensió de la informació obtinguda i organitza aquest trencaclosques de manera coherent en l'informe de resultats que presentem.

³ Aquesta estratègia és vàlida ja que no oferim informació detallada de cap localitat o zona, excepte les referències explícites a la ciutat de Barcelona, ja que el nostre anàlisi es refereix a tots els joves de Catalunya.

2.2. Mostres i aplicacions

A més de la informació qualitativa procedent de les xarxes, s'apliquen dos instruments estandarditzats: l'enquesta en *discoteques i afters* i la *fitxa d'itineraris*.

2.2.1. Enquesta en discoteques i afters

Per tal de facilitar la comparació de les dades amb els resultats de les enquestes dels anys anteriors, tot buscant l'estabilitat de la població diana, hem procurat mantenir la mostra de macrodiscoteques, discoteques i "afters" de Catalunya seleccionada tot seguint criteris tipològics (variabilitat de situacions i importància). Aquesta mostra és revisada cada any abans de decidir-ne la permanència dels locals o la seva substitució per d'altres d'equivalents.

L'any 2009 l'enquesta s'ha aplicat a una mostra de 405 individus. Un cop feta la selecció dels locals (10 en total), la mostra va ser estratificada proporcionalment segons franges horàries (de màxima afluència i l'anterior i posterior a aquesta: des de les 00.00 fins a les 10.00 del matí). El procés d'enquesta es realitzà durant els caps de setmana del 23 i 30 de maig i el del 6 de juny de 2009⁴. Els enquestats van ser seleccionats a l'entrada dels locals o en zones de pas (una minoria) seguint-ne un criteri sistemàtic: un de cada 5, iniciant-se la selecció en franges de 5 minuts a partir de l'hora d'inici de les franges horàries fixades en l'estratificació i procurant d'equilibrar la mostra segons si entraven o sortien dels locals.

Del total de candidats a ser enquestats seleccionats, el 40% no va voler respondre l'enquesta (una proporció que es manté estable des de 1999). Quant a les negatives, la raó principal donada pels enquestats va ser la pressa i aquestes negatives van ser particularment freqüents en les zones de pas.

Tot i que aquesta mostra no es pot considerar representativa de tota la població jove de Catalunya al llarg d'un període de temps prou ampli, donades les

⁴ Un dels locals seleccionats va endarrerir l'inici de temporada previst pel mes de maig.

característiques de la mateixa en permet l'extrapolació dels resultats, com a mínim, a la subpoblació de joves que va a les discoteques.

Hem realitzat una anàlisi estadística bàsica de les dades principals obtingudes amb un objectiu essencialment descriptiu, i com a complement i contrast de la informació obtinguda d'altres fonts:

1. Test khi-quadrat d'independència d'atributs. En els casos en què s'han detectat associacions significatives, solament hem considerat com a vàlids els tests amb nivell de significació inferior al 0.05 i en els quals el percentatge de cel·les amb freqüències esperades menor de 5 no ha superat el 37% del total de cel·les.
2. Prova t d'Student de comparació de mitjanes de mostres independents i anàlisi de regressió.

2.2.2. Enquesta autoadministrada d'itineraris

Els col·laboradors apliquen al llarg de l'any als membres de les seves xarxes que són consumidors de drogues, un instrument d'enquesta autoadministrada estandarditzada, la *fitxa d'itineraris*, que recull, seqüencialment, una sortida de festa, des de l'inici fins a la tornada a casa, respecte a cada un dels llocs que configuren l'itinerari: durada de l'estada, localitat, franja horària, amb qui està, activitats realitzades, estat d'ànim, drogues consumides, altres consums (aliments i begudes no alcohòliques) i mitjà de transport emprat en el desplaçament. Es recull també, de cadascun dels itineraris, la data, les dades sociodemogràfiques de qui el realitza i les despeses. Aquest any, utilitzant una grandària de mostra similar als anys anteriors, s'han aplicat un total de 211 itineraris.

2.2.3. Bases de dades

La base de dades d'informants en recull les característiques definitòries i és el resultat de les indagacions i els contactes realitzats pels membres dels equips de camp per construir les mateixes xarxes.

La base inclou les característiques sociodemogràfiques dels membres de les xarxes, el tipus i la qualitat de la informació que poden aportar i sobre quins temes i, també, el grau d'accessibilitat i de col·laboració. De les 395 persones que integraven les xarxes el 2007 vam passar a 161 l'any passat i a 390 enguany.

Com a resultat del treball realitzat aquest 2009 s'han elaborat 1.047 fitxes amb informació de camp (429 l'any 2008, 1.077 el 2007, 932 el 2006), per mitjà de l'aplicació informàtica que n'unifica els criteris i en permet la classificació temàtica. La informació obtinguda aquest any prové de 249 informants diferents (131 el 2008 i 230 el 2007): 195 de les xarxes, 33 són informants clau i els 21 restants són col·laboradors de l'Observatori.

De la xarxa de camp, cal destacar que el 38% són consumidors de drogues i que més de la quarta part està directament relacionada amb els ambients que ens interessen ('món de la nit'), bé com a professionals o formant-ne part com a usuaris, i que poden aportar informació valuosa que no s'obté d'altres fonts indirectes. La major part dels 33 informants clau són professionals de la intervenció des de diferents camps o experts en temes relacionats amb els joves o les drogues; la resta, una minoria, són professionals del 'món de la nit' i del lleure.

Hem fet una anàlisi qualitativa de contingut de tota la informació recollida: col·laboradors, informants de les xarxes de camp i informants clau. Aquesta informació ha estat considerada a dos nivells relacionats: conjunt de la informació i segons categories analítiques.

2.2.4. Consideracions sobre l'informe de resultats

En l'Informe hem considerat, conjuntament, d'una banda la informació obtinguda dels col·laboradors, dels informants de les xarxes de camp i clau i, d'una altra els resultats de les enquestes. Ho fem indicant-ne l'origen de la informació.

Tota la informació de les xarxes de camp i clau, a més d'informació personal, fa referència a terceres persones i situacions que coneixen directament.

Les poblacions diana del treball de camp (xarxes) i de l'enquesta, són diferents, amb cura, podem considerar que la informació de camp es refereix aproximadament a la submostra de consumidors de drogues de l'enquesta a discoteques i a la de la fitxa d'itineraris.

Donada la complexitat de la realitat estudiada i de la metodologia utilitzada, mantenim les cauteles metodològiques manifestades en els informes anteriors relatives a les possibilitats d'aquest instrument, a la vegada que corroborem que aquesta estratègia, tot i la seva complexitat, és adequada per construir un mapa anual on es poden situar, sobre tot, els canvis i regularitats en les formes de consumir drogues dels joves catalans, els contextos on ho fan i algunes conseqüències que se'n deriven.

3. CARACTERÍSTIQUES SOCIODEMOGRÀFIQUES

Les característiques sociodemogràfiques predominants de les persones **enquestades** són les següents:

En general, s'observa que entre els enquestats predominen els homes (són majoria, com l'any anterior), així com la franja d'edat dels joves entre 20 i 24 anys. La mitjana d'edat és de 22,8 anys (la dels homes és de 22,9 anys i la de les dones de 22,8 anys). Quasi la meitat treballa (el 62% si es té en compte els què, a més, estudien), mentre que una tercera part es dedica només a estudiar, al voltant del 60% tenen estudis superiors, mentre què un 35% té estudis secundaris. La gran majoria (gairebé dues terceres parts) viuen amb els pares, al domicili familiar, i la major part d'ells paguen les despeses de les activitats de lleure amb ingressos propis (treball). Es tracta de proporcions similars a les de l'enquesta del 2008 (excepte pel que fa al nivell d'estudis, on aquest any predominen els superiors mentre que a l'anterior ho feren els secundaris).

La mostra d'itineraris és composta per 211 persones, de les quals el 65% són homes i la resta dones. El 53% tenen més de 25 anys. La mitjana d'edat és de 24,8 anys.

4. ESTILS

Com hem apuntat des dels primers informes, l'estil juvenil manifestat per un jove, independentment del grau d'identificació amb ell, explica només en part el consum de drogues. Joves amb el mateix estil juvenil mantenen posicions i actituds diferents davant del consum de drogues. Els joves parlen d'estils juvenils i utilitzen aquests conceptes, però aquests tenen limitacions per explicar i diferenciar el complex "món" del consum de drogues. Seguint aquest intent de diferenciar el comportament dels joves, la classe social, les diferències d'edat i les de gènere⁵, així com el grup d'iguals, els estils de vida i la influència de diverses conjuntures socials⁶, són molt més productius per a aquest fi.

L'Observatori, ha anat trobant un ventall d'elements relacionats amb els estils dels joves que han estat constatats en els darrers anys i que aportem de forma resumida:

- Determinats consums (roba, complements de moda, música) poden estar relacionats amb el comportament respecte a la festa i al consum de drogues, ja que serveixen com a elements de diferenciació i identificació entre els joves.
- Les etiquetes estètiques (punk, heavy, rocker, skin, etc.) continuen perdent la càrrega ideològica que les sustentava.
- Les grans corporacions de la moda s'han apropiat de les estètiques i creacions juvenils, convertint-les en productes de consum.

⁵ Al capítol 8 fem una aproximació a les diferències d'edat i gènere.

⁶ Com la precarietat laboral, l'alt preu de l'habitatge i els llargs itineraris acadèmics, entre d'altres.

A més, cada any presentem diferents aspectes que considerem rellevants en relació als estils i els comportaments festius dels joves. Aquests són:

4.1. La influència de les noves tecnologies.

Com vàrem apuntar en l'informe 2008 les noves tecnologies de la informació i de la comunicació adquireixen cada vegada major protagonisme en els àmbits relacionals dels joves i influeixen en les sortides nocturnes i en el consum de drogues. Hem continuat esbrinant el paper d'aquests mitjans i n'oferim alguns aspectes contrastats, ja que l'ús de les noves tecnologies té cada cop més importància per marcar el ritual de pas cap a la joventut entre els adolescents, i està traient-li protagonisme en aquest camp al consum de cànnabis:

- Els joves busquen informació sobre drogues en la xarxa. Alguns també compren drogues i parafernàlia relacionada amb el consum i l'autocultiu.
- Els joves s'apunten via web o mail a les llistes que les discoteques ofereixen per entrar-hi gratuïtament abans d'una determinada hora⁷. Això és un element nou propiciat per la indústria de l'oci i que està sent molt acceptat pels joves.
- Les xarxes socials virtuals serveixen per difondre les sortides nocturnes, anunciant tant les festes privades, com els concerts, els festivals, les *raves*, etc. També són utilitzades, després de la festa, per penjar-hi les fotos i els comentaris sobre el que es va fer durant la sortida festiva.
- Creix el nombre de joves que es reuneixen a cases i locals particulars per jugar a les vídeo consoles. Alguns, mentre juguen, realitzen consums de drogues, especialment de cànnabis i cocaïna.
- En els espais privats és freqüent escoltar música i veure vídeos del youtube, mentre beuen i es preparen per sortir de festa. Alguns, a l'hora d'organitzar una festa, preparen llistes de música per descarregar d'Internet.

⁷ Sol ser fins a les 2 de la matinada.

4.2. Els joves llatinoamericans

En els dos anteriors informes vam descriure les pautes d'oci dels joves llatinoamericans, especialment les relatives a l'ús dels espais públics. Aquest any, hem continuat la recerca però no apareixen canvis significatius en les apreciacions anteriors, per la qual cosa resumiren els aspectes més importants presentats en els anteriors informes introduint alguns matisos.

Molts joves llatinoamericans prefereixen l'estètica hip-hop a d'altres. Aquesta estètica i la forma de vestir-se els hi atorga una identitat que reforça el sentiment d'origen comú i de viure en societats en les quals no són del tot acceptats. La por vers els joves llatins entre els autòctons, incideix en què, socialment, se'ls associï amb bandes llatines, malgrat què la majoria no hi tenen cap vincle.

Molts adolescents i joves que en anys anteriors havíem categoritzat com a joves de barri, en l'actualitat, llueixen l'estètica hip-hop. En determinats ambients (barris perifèrics de majoria immigrant), els models de comportament dels nois llatins incideixen en què les noies autòctones copiïn aquestes estètiques i en el fet què n'augmenti el nombre de noies que les adopten.

D'entre el diversos fenòmens que intervenen en les dificultats i necessitats dels joves llatins, en destaquem:

- **Procés de reagrupament.** La majoria dels joves llatinoamericans han arribat mitjançant un procés de reagrupament familiar que sol comportar-los deixar un tipus de vida en el país d'origen per anar-ne a cercar un de diferent, a la vegada que incert, aquí. A més, alguns joves, realitzen aquest procés en contra de la seva voluntat.
- **Pares desautoritzats.** Els pares no són vistos com a figures de referència ja que, en alguns casos, no els coneixien o feia molt de temps que no els havien vist.

- **Absència de progenitors.** El tipus de treball que els pares tenen pot incidir en què els adolescents passin moltes hores sols a les seves cases i això fer que tinguin la possibilitat de gestionar aquests temps sense la presència d'adults. Alguns aprofiten per reunir-se amb els amics i, fins i tot, per organitzar festes que, de vegades, molesten els veïns.
- **Bens de consum.** Per a pal·liar aquestes situacions i per a guarir els dèficits d'atenció i acompanyament generats, alguns pares solen fer-los-hi regals de bens materials, especialment aquells que siguin molt valorats per joves i adolescents.

Aquests dèficits i malestars així com les diferents situacions vitals viscudes, provoquen diferents situacions i contextos:

- **Sistema educatiu.** Per a aquests adolescents, encaixar-se en un sistema educatiu desconegut, més quan estan en una situació vital i social difícil, pot comportar una falta d'adaptació al sistema educatiu que, en ocasions, es manifesta amb un major absentisme i fracàs escolar de l'habitual, ja de per si alt.
- **Utilització dels espais públics.** La falta d'espais privats propis i el baix poder adquisitiu que tenen aquests joves, comporta que utilitzin més els espais públics i, per tant, que la seva presència sigui més visible pels autòctons. En alguns espais públics (places, parcs, instal·lacions esportives) pot succeir que competeixin amb els autòctons per l'accés a aquests espais. La brutícia i el soroll són els motius més recurrents per a formalitzar les queixes, ja que gairebé no hi ha baralles ni aldarulls. La resposta dels autòctons, moltes vegades, es planteja en termes d'alarma i por, ja que pel seu estil i indumentària els identifiquen com a membres de bandes llatines, amb l'estigma que tal identificació comporta.
- **Resistències a la institucionalització.** Diferents grups de joves llatinoamericans mantenen resistències a participar en les activitats específicament programades per a ells des de diferents entitats i

col·lectius, dificultant la tasca educadora i mediatra dels professionals, que són percebuts com un instrument de control de l'Administració.

4.3. La influència de la crisi en els consums juvenils de drogues

La crisi econòmica, com anirem veiem al llarg de l'informe, ha afectat de diferents maneres als joves catalans, tant pel que fa al consum en general, com al de les drogues en particular. Els joves que no han vist alterats els seus ingressos han pogut continuar mantenint el mateix ritme de sortides i despeses tot i que, alguns, també han disminuït la despesa degut a la pressió social que porta a consumir menys. Els joves que han perdut capacitat adquisitiva han reduït les sortides i el consum de drogues.

Ha augmentat el nombre de joves, sobretot nois, que per obtenir ingressos extres, realitzen activitats informals, com ara vendre llaunes (cerveses), drogues il·legals o artesanía. Aquestes activitats es produeixen des de fa molts anys en les grans concentracions de joves (festivals, festes a les platges), no obstant això, aquest any hem detectat que eren molts més els que ho feien i que tenien perfils més variats (també hem trobat algunes dones).

4.4. Consum d'alcohol en els espais públics.

Durant els darrers anys hem descrit que és freqüent en les pràctiques relacionals dels joves, consumir alcohol en els espais públics. Alguns ho realitzen més freqüentment, mentre que d'altres només en consumeixen en moments molt determinats.

A Catalunya, no tenim referències de *botellons* multitudinaris⁸. El *botellón* és un concepte genèric que els joves utilitzen per referir-se als moments (temps festiu) en què es consumeix alcohol comprat en els supermercats, botigues i benzineres, generalment en petits grups, tant en els espais públics com en els privats.

⁸ Per Sant Joan, a les platges, hi ha molts joves seguint la festa i bevent, però té unes altres connotacions.

Aquest any ha augmentat la gent que beu al carrer, en diferents situacions, com a alternativa més barata a la beguda dels locals, on els preus són més elevats, essent aquesta una estratègia per beure abans d'anar als diferents espais de festa.

Aquests són els contextos i situacions en què es presenta, més freqüentment, el consum d'alcohol en els espais públics:

- **Immediacions de discoteques i locals:** En el moment del tancament de les discoteques i les sales dels cascs urbans, és freqüent la concentració de joves en les proximitats dels locals on continuen bevent tant de les copes que han tret dels locals en gots de plàstic, com de les cerveses comprades als venedors ambulants.
- **Pàrquings de macrodiscoteques:** Són cada cop més els joves que beuen abans d'entrar a les discoteques, i aquesta és una pràctica que ve d'anys anteriors. Alguns, fins i tot, ho fan intensament, ja que molts locals posen impediments per a sortir. Al pàrquing beuen, escolten música, parlen amb coneguts i també en prenen drogues. Un cop dins de la discoteca, quan poden fer-ho, van sortint al pàrquing per tornar a beure. Les begudes les porten als cotxes i alguns hi porten, fins i tot, taules, neveres, glaç i gots.
- **Parcs:** Els adolescents i joves que es reuneixen en els parcs, acostumen a beure alcohol, especialment el cap de setmana, abans d'anar als locals de festa, o en les anades i vingudes entre local i local.

El consum d'alcohol, especialment de cerveses, en l'espai públic, s'ha vist potenciat en els últims anys per la proliferació de venedors ambulants i l'augment dels llocs de venda. Aquest 2009 el tipus de venedors s'ha ampliat i s'han incorporat joves de perfils variats.

La pressió policial ha augmentat, en general, tant cap als venedors com també cap als consumidors. No obstant això, en dies concrets, com foren les

celebracions de les victòries del Barça, la venda i el consum d'alcohol al carrers es generalitzà.

4.5. Àmbit Rural

Des dels inicis de l'Observatori s'han seguit els indicis diferenciadors dels consums de drogues en els àmbits rurals i urbans. A grans trets, els elements que diferencien els consums als pobles i a les ciutats, són els següents:

- **Major mobilitat:** Els joves dels pobles es desplacen més lluny per anar als locals d'oci nocturn. Als pobles més petits l'oferta d'oci és molt limitada o inexistent, de vegades hi ha només un local-bar d'ús polivalent segons dies i horaris. Això comporta que els joves es desplacin cap a poblacions més grans, normalment capitals de comarca o província. Aquest desplaçament implica assumir més riscos, ja que és freqüent l'ús del vehicle privat (cotxe, moto), conduir sota els efectes de l'alcohol i tornar per carreteres secundàries per evitar els controls d'alcoholèmia.
- **Accessibilitat a les substàncies:** Als pobles, contràriament al que podria semblar, l'oferta de drogues sol ser estable i els adolescents i els més joves tenen més oportunitats per ser invitats o comprar drogues il·legals, ja que pertanyen a grups d'amics d'interval d'edat més variades. També la relació amb germans i parents més grans facilita els desplaçaments, l'arribada a casa més tard i l'obtenció de drogues.
- **Llogar locals:** En els contextos rurals és més freqüent llogar locals, pisos o masies (cases rurals) entre el grup d'amics, la qual cosa facilita la celebració de festes i el consum de drogues. També és freqüent disposar de cases i locals familiars d'algun amic del grup.

5. OCI I TEMPS LLIURE

5.1. Espais, temps i activitats (xarxes)

Les tendències referents a la gestió del temps i les sortides nocturnes dels joves són relativament estables. Com en anys precedents, continuem trobant dues grans categories de joves segons l'ús del temps i les activitats festives:

La primera i més nombrosa és formada per joves per als quals els temps formals-informals estan ben delimitats, així com els dies feiners-festius. Són els que estudien o treballen i aquells que fan les dues coses. Les sortides nocturnes intensives les realitzen durant el cap de setmana i en èpoques d'intensificació de la festa.

La segona, molt minoritària, encara que any rere any augmenta, és formada per joves per als quals no existeix una clara diferenciació entre els dies feiners i els festius degut al tipus de feines que desenvolupen i a les condicions laborals d'aquestes (món de la nit). Aquests joves, poden sortir de festa tant els dies feiners com els laborables.

També s'aprecia l'augment del nombre de joves que ni estudien ni treballen i que poden sortir tots els dies de la setmana, sempre i quan tinguin suficients diners. Solen viure amb els pares, sense responsabilitats socials i tenen poques expectatives de trobar feines regulades. Els que disposen de menys diners, solen buscar festes "alternatives" més barates que les dels locals de pagament.

Les sortides dels **dies feiners** continuen sent en contextos de proximitat, excepte per a la minoria que surt més assíduament i, especialment, per a alguns universitaris que tenen una oferta específica de festes, entre ells els Erasmus. Tret d'aquests últims, quant a la resta de joves, s'aprecia una disminució de les sortides en dies laborables ja que la crisi està concentrant les sortides en dissabte i està portant a la celebració de més reunions i festes en pisos i cases particulars.

5.1.1. Espais públics

Per a molts joves, especialment entre els adolescents, els espais públics funcionen com a contextos de reunió i de socialització. Són espais molt apreciats per relacionar-se sense la supervisió adulta. En els informes de 2007 i 2008 vàrem presentar extensament la utilització feta pels joves dels espais públics, així com els problemes que se'n derivaven. També ens hem referit al fenomen de l'augment del consum d'alcohol en els espais públics.

A continuació, presentem els aspectes més destacats de l'ús dels espais públics per part dels adolescents i joves:

La pressió sobre l'espai públic és un problema present en moltes ciutats, encara que les mesures posades en acció per l'administració i diferents institucions han apaivagat alguns dels problemes.

- En alguns casos, els joves, per tal d'evitar els conflictes i la pressió, es desplacen cap a espais públics allunyats de les zones habitades (per exemple, zones industrials). En alguns barris, on allunyar-se dels veïns és impossible, les queixes veïnals i la pressió vers els adolescents i joves continua patent, sobretot durant les nits dels dies festius.
- Els joves llatinoamericans són els qui utilitzen més intensament els espais públics. A partir dels vint o vint-i-dos anys comencen a canviar d'estètica i en disminueixen la seva presència als espais públics, ja que adquireixen més responsabilitats, entre les quals destaca la formalització d'una relació de parella.
- Moltes famílies, especialment les llatinoamericanes durant els dies festius, es reuneixen en parcs públics i fan un ús grupal molt vistós d'aquests espais.
- El paper de les associacions de veïns és clau per entendre com ha sorgit la percepció del "problema" en els espais públics. Els veïns, queixosos de l'ús que fan els joves dels espais públics de molts barris,

especialment dels perifèrics, han vist com, durant els últims anys, els espais públics, a vegades guanyats amb les seves movilitzacions i reivindicacions, són utilitzats pels joves procedents d'altres països, la qual cosa ha fet augmentar la seva sensació de por i alarma.

5.1.2. Espais privats

La tendència a reunir-se en espais privats continua augmentant com a alternativa als preus i controls dels locals. Els joves que viuen emancipats, els estudiants en pisos compartits així com els que viuen amb els pares, quan aquests no hi són o a les segones residències, utilitzen l'habitatge per organitzar reunions festives, generalment poc nombroses (màxim uns 10 joves). A les zones rurals, com ja s'ha dit abans, els joves es poden reunir en cases i locals llogats col·lectivament. En aquestes reunions, s'aprofita per parlar, sopar, jugar amb els videojocs, utilitzar Internet, beure alcohol i, alguns, prendre drogues.

Ja que una part important dels joves ha perdut poder adquisitiu, enguany hi ha un augment de les reunions en espais privats on es pot beure més barat. A més, la gestió privada de l'espai, la sensació de seguretat i llibertat respecte els espais públics de festa, fan que aquestes reunions privades siguin molt apreciades pels joves, independentment del seu poder adquisitiu.

Ha augmentat la utilització dels pisos durant els itineraris de sortida festiva, sobretot per iniciar i acabar la festa. De vegades, la major part de la sessió es dona en aquests espais (sopars) per sortir més tard cap a les discoteques. Els consums d'alcohol i drogues es donen abans d'anar als locals.

Augmenten les referències de festes més concorregudes en cases i pisos particulars dins l'àmbit urbà (aniversaris, festes d'estudiants). Normalment solen acabar abans de les dotze de la nit, per evitar que els veïns avisin la guàrdia urbana. Després, comencen l'itinerari cap als locals (pubs, discoteques).

5.1.3. Locals d'oci

Els locals d'oci, afectats per la crisi econòmica, han posat en pràctica diverses estratègies per fer front al menor nombre de clients. Alguns locals han abaixat els preus, mentre que la majoria els han mantingut iguals que el 2008 o 2007.

Molts locals que obrien tots els dies o que tancaven només un dia a la setmana, vista la davallada de feina i clients, han optat per tancar algun dia entre setmana. Alguns obren només les nits de dijous, divendres i dissabte.

En general, es percep un augment en el control d'entrada per evitar l'entrada d'alcohol, així com en els lavabos per dissuadir del consum d'estimulants.

Discoteques

Per atenuar els efectes de la crisi, les discoteques han posat en pràctica diferents estratègies per captar clients. Entre les quals destaquen:

- Enviar-ne e-mails als clients per difondre la programació.
- Crear-ne llistes d'invitats amb entrada gratuïta, normalment per a aquells que entrin abans de les 02.00. Els joves es poden apuntar mitjançant el web o via e-mail.
- Organitzar-ne festes temàtiques sobre algun aspecte del calendari anual o sobre algun país.
- Difondre el cobrament amb targeta.
- Augmentar-ne el nombre de sales VIP.
- Augmentar-ne les promocions i invitacions.
- Realitzar-ne reformes i canvis d'ambient (decoració, cambrers - animadors, música).

- Reduir-ne el control i la pressió per evitar el consum a l'interior.
- Oferir-hi transport (bus-discoteca) per atreure els més joves i facilitar la combinació amb el transport públic.
- Algunes sales, també poden facilitar adreces d'hotels barats a llocs turístics de la costa.

Les discoteques, per potenciar el consum d'alcohol dins de la sala i evitar que es faci al pàrquing o en les immediacions dels locals, han optat per restringir la sortida dels clients a l'exterior. Això ha fet créixer entre els joves la cerca d'estratègies per entrar el beure dins del local (petaques dins les bosses).

Afters

La nova llei d'espectacles aprovada el mes de juny, regula els *afters*. En funció del que contempla la llei, seran pocs els *afters* que obtindran la llicència d'obertura, pel fet que els ajuntaments hauran d'atorgar la llicència i sembla que no hi ha massa predisposició per part de les entitats municipals d'allotjar en el seu municipi locals d'aquest tipus.

Degut a la crisi econòmica i del sector de l'oci nocturn, han disminuït les referències de sortides als *afters*. Els que continuen, cada vegada més ocults, es troben en barris perifèrics i se'ls continua relacionant amb consums intensius. A més, sembla que ja no estan tant de moda i els joves que continuen la festa després del tancament de les discoteques, prefereixen d'altres contextos, com ara els espais oberts o les cases particulars.

Bars nocturns i pubs

No es detecten canvis en bars i pubs. A Barcelona, continuen les referències a bars temàtics especialitzats en alguna beguda típica d'altres països. Creix el nombre de locals que tenen pantalles grans de TV per atreure grups de joves a veure partits de futbol.

Alguns pubs, de la mateixa manera que algunes discoteques, obren menys dies per setmana.

Augmenten les referències vers locals polivalentes que són restaurants durant el dia i després dels sopars canvien l'ambient i funcionen com a pubs.

Festivals

Anys enrere, parlàvem d'un augment en l'oferta de festivals, tant dels més multitudinaris com dels de format més petit. L'any passat, parlàvem d'un estancament. Aquest 2009, podem parlar d'un petit retrocés degut a la crisi econòmica. Els més afectats han estat els més multitudinaris que han rebut menys assistència. Alguns de petits no s'han arribat a celebrar i els que sí que ho han fet, han tingut menor assistència de públic. També ha baixat la venda d'alcohol i drogues, quant a aquestes, ho han notat especialment els qui acostumen a vendre en aquests esdeveniments, per la caiguda de la demanda.

5.1.4. Festes autogestionades

Raves

La pressió administrativa i policial exercida cap a les *raves* ha conduït als col·lectius organitzadors a optar per dos vies a l'hora d'organitzar una festa *rave*:

- Pactar amb els ajuntaments –de municipis petits– l'organització d'una festa *rave*, normalment quan és la festa major del municipi. L'ajuntament acostuma a autoritzar la festa, a canvi de posar unes condicions als col·lectius (horaris, neteja, volum de la música, ubicació de la festa).
- Els *col·lectius* que volen continuar organitzant *raves* sense permís s'han hagut de desplaçar cada cop més, cap a indrets més allunyats, inaccessibles i ocults. (pobles abandonats, zones industrials).

No obstant això, han continuat les referències a multes i decomissos d'equips de música als col·lectius organitzadors.

Continua sent vàlida la categorització que fèiem el 2007 de les *raves* segons la música, és a dir, *raves* tipus hard-teck (música dura) o de música trance. Encara que podem trobar els dos tipus de festes, les *raves* tipus "hard-teck" han guanyat espai a les *raves* trance.

Es mantenen estables les referències a *raves* organitzades en naus abandonades. Aquestes festes s'allarguen fins al matí ocasionant molèsties als veïns quan són a prop de zones habitades. És freqüent la intervenció de la guàrdia urbana o de la policia per concloure la festa.

Continua estenent-se entre alguns adolescents i joves la paraula *rave* per a descriure les festes privades organitzades en cases o finques particulars, on es consumeixen drogues més minoritàries (ketamina) i l'assistència no supera mai les 50 persones. Aquests joves estan desvinculats dels col·lectius ravers i no acostumen a assistir a les *raves* que aquests organitzen. Quan hi van, poden generar conflictes amb els *ravers* habituals.

Cases ocupades

A Barcelona, entre d'altres motius per la pressió cap el moviment ocupa i els desallotjaments, ha disminuït el nombre de cases que organitzen festes assíduament. Entre les cases desallotjades, trobem algunes que havien estat referent de la festa dins del moviment ocupa. Algunes, només realitzen festes una o dues vegades l'any.

Les cases que organitzen més festes són les que ocupen joves europeus, especialment en naus industrials.

5.1.5. Festes del cicle vital i anual i variacions estacionals

Després de l'important increment de festes, celebracions i aniversaris dels darrers anys, s'aprecia que aquests esdeveniments disminueixen tant en el

nombre com en la intensitat i en el total de la despesa econòmica que en suposaven. Si en anys anteriors dèiem que *'tot se celebrava'*, aquest 2009 hem observat com han disminuït els motius per organitzar festes o sopars.

Tot i això, molts joves continuen celebrant els aniversaris fent, però, festes a casa, menys nombroses i a les quals solament hi assisteixen els amics més propers.

5.2. Oci i discoteques o “*afters*” (enquestes)

La majoria dels enquestats en les discoteques i “*afters*” hi va de 4 a 8 cops al mes (una quarta part hi va 2-3 vegades al mes). La mitjana és de 4.7 vegades al mes (les dades són molt semblants a les obtingudes en anys anteriors).

No s'observen diferències estadísticament significatives entre homes i dones, activitat principal ni per nivell d'estudis, però sí per edats (la freqüència mensual d'assistència disminueix a mesura que s'incrementa l'edat), segons activitat principal (els que treballen hi van menys) i segons amb qui hi viu l'enquestat (els qui viuen amb parella surten menys i els qui viuen amb la família o amb amics són els que surten més).

Valoració de les discoteques i ‘*afters*’

Entre les valoracions de què agrada més dels locals, destaquen l’“ambient” i la “música”. No hi ha gairebé canvis respecte a les dades dels informes d'anys anteriors.

6. ITINERARIS, MOBILITAT I RELACIONS

6.1. Visió general (xarxes)

Es mantenen les tendències observades i descrites en anys anteriors. Predomina la variabilitat d'itineraris festius segons l'edat, el pressupost, els mitjans de transport, l'època de l'any, el dia de la setmana i l'oferta d'espais i activitats, com a variables més significatives.

Han disminuït les sortides dels dimecres. Les sortides dels dijous es mantenen estables entre els estudiants universitaris. Els divendres continuen sent semblants als dissabtes que són els dies que més gent surt.

6.2. Caracterització d'uns quants itineraris

La mostra d'itineraris és composta per 211 persones, de les quals dues tercers parts (65%) són homes i la resta són dones (35%). Un 53% tenen més de 25 anys, mentre que la resta en tenen menys. La mitjana d'edat és de 24,8 anys (i aquest any no hi ha ningú menor de 20 anys).

Bona part dels membres de la mostra d'itineraris viuen a Barcelona ciutat (el 40%). Només un 9% de la mostra resideix en poblacions petites (menors de 10.000 habitants).

Predominen els itineraris corresponents al dissabte (49%). Si considerem el cap de setmana com de divendres a diumenge, aquest aplega el 81% dels itineraris (però el diumenge només representa un 2%). Els dies feiners de dimarts a dijous presenten percentatges petits que augmenten a mesura que passa la setmana (del 2% del dilluns al 5% de dimecres, i al 9% per al dijous).

La durada mitjana de les sortides és de 10 hores⁹ (al voltant d'11 hores els homes i de 9 hores les dones). Les durades de més de vint hores representen el 5%, i només un itinerari supera els dos dies.

Una mica més de la meitat dels desplaçaments en els itineraris, tenen lloc en un únic municipi (normalment el de residència) i no se surt d'ell. Al voltant d'una tercera part dels desplaçaments tenen lloc en dos municipis. Els desplaçaments a tres o més municipis són més minoritaris (el 13%). La gran majoria de tots els desplaçaments (el 92%) tenen lloc en la mateixa comarca o contigües ("a prop", segons la nostra classificació). El nombre de municipis en els itineraris disminueix a mesura que s'incrementa la grandària del municipi de residència. Així, és molt més freqüent el desplaçament a un altre municipi des d'un poble petit que des d'una ciutat gran.

Al llarg de l'itinerari, els enquestats han anat a una mitjana de sis llocs (un 92% entre quatre i vuit llocs). Un 5% de la mostra han estat a més de vuit llocs. Cal remarcar que no hi ha cap itinerari que es limiti a un sol lloc (el rang va d'un mínim de tres a un màxim de deu llocs). Entre els que van a més de vuit llocs predominen els homes, les diferències, però, no són significatives.

La mitjana de despesa en la sortida és de 42 euros¹⁰ i és una mica més alta en els homes (43€) que en les dones (39€) (les diferències són significatives). També s'observen diferències significatives per durada de l'itinerari: la despesa augmenta a mesura que ho fa la durada en hores i el nombre de llocs i de municipis on s'ha anat.

En els itineraris predomina l'estada a l'habitatge propi o familiar (correspon majoritàriament als inicis i als finals de l'itinerari), seguida per l'estada a pisos d'amics, per l'estada a discoteques, per l'estada a carrers, places o parcs públics i per l'estada a bars normals¹¹. Les estades als pisos propis o familiars

⁹ L'any passat era de 12h.

¹⁰ L'any passat era de 49€.

¹¹ L'estada al carrer ha augmentat força en els darrers anys. Mentre que el 2003 encara era una opció molt minoritària, el 2004 es va convertir en un lloc amb freqüències elevades, i el 2005 va disminuir una mica però es mantingué en tercera posició entre els llocs on la gent havia estat durant l'itinerari. El 2006 es va col·locar en el segon lloc, just després de l'habitatge propi, i el 2007 es va situar en primer lloc. El 2008 continuava en primera posició. I el 2009 ha baixat a la tercera posició, en igualtat amb l'estada a discoteques.

predominen abans de les 24h i també després de les sis. En el cas dels pisos d'amics s'hi aguanta una mica més, fins les 2h, i es tornen a incrementar força a partir de les 4h. L'assistència a discoteques, macrodiscoteques i *afters* assoleix la màxima afluència entre les dues i les sis de la matinada. Entre les dotze del vespre i les quatre de la matinada és quan s'observa la màxima afluència a bars musicals i pubs. De dotze a vuit hi ha una elevada proporció de joves que s'està al carrer (especialment entre quatre i sis de la matinada).

Al llarg de l'itinerari la major part ha estat amb amics, alguns d'aquests casos amb la parella. Només en una minoria de situacions els enquestats han estat sols (un 10% dels casos, especialment abans de les dotze i després de les quatre de la matinada). Predomina l'estada amb grups petits d'amics (fins a cinc), tot i que més d'una cinquena part dels itineraris s'han fet amb grups de més de cinc amics, i un 9% en grups de més de 10 persones.

Les activitats que realitzen són molt diverses, destaquen però, parlar, relacionar-se i lligar. Continuen, en ordre decreixent: ballar, altres, menjar i, a més distància, consumir drogues i escoltar música.

La majoria dels desplaçaments d'un lloc a l'altre es fan en vehicle privat (cotxe, sobretot, i moto; junts fan un 33%) i, dins dels municipis, un 51% hi va caminant, i el 2% amb bicicleta. L'ús del transport públic és minoritari (13% en bus, tren o metro, i un 1% en taxi) i bàsicament concentrat a Barcelona ciutat.

Perfils i tendències:

S'observen diferents pautes de comportament i de consum en funció de l'edat dels joves i de la durada del seu itinerari de marxa. Continua un patró similar al de l'any anterior. En síntesi, es pot dir que:

Nombrosos grups de joves inicien la seva sortida al voltant de les vuit del vespre, alguns a les sis, i van a bars o restaurants, o a pisos d'amics. Alguns també van a centres socials ocupats. La seva activitat principal és parlar, relacionar-se i menjar. L'estat d'ànim que hi predomina és el d'excitat i content.

Aquí, ja s'observen alguns consums de drogues, més variats a mesura que n'augmenta l'edat dels joves. A partir de les deu de la nit, acostumen a anar a pubs o bars musicals i, els més joves, van a discoteques. Un altre grup important de joves (de més edat) comença a anar a la discoteca a partir de les dues de la matinada. En general, s'observa que a mesura que augmenta l'edat hi ha la tendència a sortir i a anar als llocs més tard. A més, entre les deu i les sis de la matinada hi ha un important grup (una quarta part) que es reuneix en carrers, places i d'altres espais públics.

Entre mitja nit i les sis de la matinada, l'activitat més practicada és ballar (de les dues a les quatre un 47% de la mostra ho fan).

Hi ha un nombrós grup de joves que, entre les quatre i les vuit de la matinada, torna cap a casa. Alguns, però, abans d'anar a casa, van a pisos d'amics, amb d'altres parelles o bé amb grups de joves, on hi romanen almenys un parell d'hores. Això es dona més entre els majors de 20 anys. Allà mengen, parlen i es relacionen, escolten música i també fan alguns consums de drogues.

Entre els joves que surten en parella, on predominen els majors de 25 anys, comencen a sortir a partir de les 22h i també hi ha la tendència a visitar pisos d'amics, on (de vegades) es troben amb d'altres parelles, tant abans com després d'haver anat a algun lloc (bar musical, pub o discoteca, entre les dues i les quatre de la matinada, preferentment), normalment, però, a partir de les quatre de la matinada ja comencen a tornar cap a casa (una part important entre les sis i les vuit). En aquest grup, la proporció de consums de drogues és més alta entre les 20 i les 24 hores i, a partir de llavors, disminueix (tot i que repunta entre els que queden desperts entre les 6 i les 8 del matí) (els consums, són bàsicament de cànnabis i cocaïna).

En tots els grups d'edat hi ha un grup de joves (predominantment homes) que continuen de discoteques o *afters* entre les sis i les vuit del matí i que, a partir d'aquestes hores (o fins i tot més tard), poden anar a cases d'amics. Aquests són els que fan més consums i els que major despesa fan durant la sortida (de fet, els que continuen de marxa a partir de les vuit del matí són els que presenten els nivells de despesa més elevats).

Els consums de drogues són elevats en aquesta mostra (fins el punt que entre les dotze i les dues de la nit el 96% en consumeix, una proporció fins i tot més elevada que la de l'alcohol, que és del 82% en aquella franja horària).

Aquest any a la mostra no hi ha persones menors de 20 anys. Els consums per edats són bastant homogenis, si bé amb tendència a incrementar-se progressivament, tot passant del 83% a partir dels 20 anys d'edat, al 86% a partir dels 25 anys, i al 91% a partir dels 30. Els consums d'haixix augmenten clarament amb l'edat. Per a la resta de drogues no hi ha diferències significatives per edat, si bé s'observa que el consum de cocaïna és més elevat entre els de més edat. També s'observa un consum minoritari de ketamina entre homes de 20-24 anys, que van en grups de 5-10 persones, i estan en pisos d'amics i en *raves* predominantment). A més a més, els joves de més edat (a partir dels 25 anys) fan consums importants al propi domicili, cosa que no es dona tant entre els més joves.

L'haixix predomina abans de les dotze de la nit i a partir de les vuit del matí, mentre la marihuana presenta uns consums més o menys homogenis per franges horàries, i el mateix passa amb l'speed. L'èxtasi en pols es consumeix sobretot entre les dues i les sis de la matinada. I la cocaïna esnifada s'incrementa a partir de les deu de la nit i es manté en proporcions oscil·lants (8%-12%) durant tota la nit i part del dia següent (entre els que encara continuen de marxa). La resta de drogues, presenten consums molt minoritaris i escassament rellevants en aquesta mostra.

6.3. Mobilitat territorial i itineraris (enquestes)

En les enquestes també ens hem aproximat als itineraris dels joves durant el cap de setmana a partir de diferents variables i d'altres aspectes relacionats amb la sortida.

Mobilitat territorial

La major part dels enquestats es troben en una població que no és la de residència (el 58%), cosa que, des de la perspectiva de la mobilitat, és prou

rellevant. Aquestes dades són similars a les obtingudes l'any 2008 i anteriors. Tot i que hi ha diferències entre els locals segons la ubicació en el territori, es constata que atrauen principalment gent de la pròpia comarca i, secundàriament, de comarques contigües (són una minoria, els enquestats que provenen de llocs molt allunyats). Més del 90% dels que s'han desplaçat a un municipi diferent provenen de pobles relativament propers, i només un petit percentatge provenen de llocs més llunyans (d'altres parts de Catalunya o d'Espanya). En això no hi ha gaires diferències importants respecte les dades ja obtingudes en anys anteriors.

Mitjans de desplaçament

Recollim aquí els diferents mitjans que utilitzen els enquestats en discoteques per desplaçar-se des del seu domicili, o del lloc del que provenen, fins al local de l'enquesta (arribada) i els que n'utilitzen per retornar a casa o dirigir-se a un altre lloc (sortida). Encara que hi ha algunes diferències entre els mitjans d'arribada i sortida, aquestes són mínimes i, per això, els considerem conjuntament.

La major part dels entrevistats en discoteques, més de dos de cada tres, es desplaça en vehicles privats: en cotxe, sobretot, o en moto (molt pocs). Una minoria s'hi desplaça caminant (un 5%), tot i que s'observa un descens després dels increments dels anys anteriors (el 2008 arribaren al 15%) i un 20% s'hi desplaça amb transport públic (xifra superior a la dels anys anteriors, que tot just arribava al 15%). D'altra banda, la gran majoria dels enquestats pensen marxar de la discoteca en cotxe (en una proporció pràcticament igual als que havien dit que havien vingut en cotxe).

Pel que fa a la conducció de vehicles: el 26% conduïen per anar al local d'enquesta, i un 26% pensen conduir per anar-se'n (igual que el 2008). D'acord amb aquestes dades, es pot suposar que la resta dels que han vingut en vehicle privat (gairebé un 44% de la mostra) han de ser acompanyants d'aquests conductors. És a dir, un 44% de la mostra es desplaça en vehicles conduïts per companys. La proporció de joves que van d'acompanyants torna a

recuperar valors similars a anys anteriors després de la lleu davallada de l'any passat (el 2008 fou del 36%, el 2007 del 40%, i el 2006 un 50% de la mostra).

Tres de cada quatre conductors, aproximadament, són homes. Hi ha més conductors proporcionalment en el grup de 20-24 anys i també entre els que treballen, viuen amb la família d'origen i tenen ingressos propis.

Desplaçaments durant la sessió

En aquest punt analitzem si els enquestats en les discoteques van a d'altres locals o llocs, diferents del de l'enquesta, durant la sessió de les activitats d'oci; en altres termes, ens acostem a les característiques dels itineraris que fan.

Gairebé el 70% dels enquestats, des de la seva sortida de casa fins el lloc de l'enquesta, havia estat prèviament en un altre lloc (majorment un bar musical o pub, o d'un bar restaurant)¹². És a dir, gairebé la tercera part (el 30%) dels enquestats anava a la discoteca o "after" des de casa seva (una proporció una mica superior a la del 2008, però similar a la d'anys anteriors).

Del total d'enquestats que havien estat en un altre lloc abans d'arribar al local de l'enquesta, més de la tercera part havien estat a bars musicals o pubs, una proporció similar però una mica menor a bars o restaurants. La resta provenen, en proporcions minoritàries, d'altres llocs (principalment de pisos d'amics, seguits a molta distància pels que vénen del carrer, places o espais públics).

Dues terceres parts dels enquestats pensaven tornar a casa des del local de l'enquesta, mentre que una cinquena part pensava anar a un altre lloc. Els restants, una minoria (15%), no ho sabien.

Pel que fa als llocs als que pensen anar abans de tornar a casa, destaquen (lleument) els que afirmen que aniran a un bar normal o restaurant, a una altra discoteca, macrodiscoteca o "after", a un pis d'amics i, molt secundàriament, a

¹² S'observen diferències estadísticament significatives en funció de l'hora d'enquesta: A la franja horària 00 – 02h predominen els que vénen d'un bar/restaurant; a la franja 02-04h i a la 04 – 06h predominen els que vénen d'un bar musical o pub.

carrers, places o parcs públics o a bars musicals o pubs. En general, les tendències són similars a les d'anys anteriors, i s'observa la tendència descendent a anar a una altra discoteca després de la de l'enquesta (33% el 2003; 10% el 2004; 7% el 2005; 4% el 2006; 7% el 2007; 6% el 2008; 4% el 2009).

Durada de la sessió

La durada mitjana de les sessions és, en quantitats rodones, de dotze hores (una mica més que el 2008, però similar al 2007). La durada més freqüent (més de la meitat de la mostra) és de cinc a nou hores. Un terç de les sortides tenen una durada d'entre deu i vint hores. Les durades que superen les vint hores o les inferiors a cinc hores són molt minoritàries. No hi ha diferències significatives ni per sexe, ni per activitat, ni per altres variables sociodemogràfiques.

Relacions i grups

Quasi tots els enquestats van a la discoteca o "after" acompanyats d'altres persones. Només una petita minoria hi van sols (el 2%, la majoria d'ells homes i enquestats a partir de les 2h). Aquests resultats són relativament similars als obtinguts el 2008.

Els que arriben acompanyats ho fan majoritàriament en grups petits (fins a 5 persones).

Despesa

Entre els enquestats en discoteques, la despesa personal mitjana dels dies com els de l'enquesta (quan surten de nit i van a discoteques) és de 40 € (menor que la del 2007 i 2008, que era de 48€; se situa en valors més similars als anys 2005-2006). Si es té en compte que la mitjana de sortides mensuals a discoteques és de 4.7 això suposa una despesa mensual de 189 €. Aquesta despesa és relativament inferior a la dels anys 2008 (213 €), 2007 (241 €) i 2006 (217€), i se situa al nivell del 2005 (188€).

La despesa mitjana és més gran en els homes (48 €) que en les dones (27 €) (les diferències són significatives, i respecte el 2006 ha disminuït la despesa dels homes –de 60 a 48€– i la de les dones ha disminuït lleument –de 33 a 27€). Les diferències també són significatives per edat (a mesura que augmenta l'edat, augmenta la despesa), per activitat principal (els que treballen tenen més del doble de despesa que els que només estudien) i per origen dels ingressos (els que tenen ingressos propis tenen més despesa).

7. CONSUMS I DROGUES

7.1. Visió general (xarxes)

7.1.1. Consums

Les innovacions i l'emergència de nous patrons i noves tendències en el consum de drogues varien lentament al llarg dels anys. En els pròxims apartats plantejarem les novetats detectades i aquelles situacions més freqüents i conegudes.

En informes anteriors ja es deia que les diferències generacionals a l'hora d'abordar el consum dels fills d'adolescents són cada vegada menys distants. Aquesta tendència s'accentua enguany, i continuarà fent-ho, ja que s'aniran incorporant al rol de pare i mare consumidors (especialment de cànnabis), o persones que coneixen consumidors i no tenen una imatge negativa del consum.

La proximitat de les dues generacions pel que fa a la visió del consum de drogues implica una major normalització del fenomen. Altres aspectes contribueixen a la normalització social de les drogues, sobretot quan els consums es produeixen en les sortides festives nocturnes. Malgrat això, aquest any veiem com en molts contextos s'està reduint el consum.

Per a molts joves continua present l'associació entre passar-ho bé, anar col·locats i consumir intensament. Aquesta percepció era més rellevant en anys anteriors.

7.1.2. Substàncies

Tabac

Continuen mantenint-se les tendències presentades en l'Informe 2008:

- Augment dels joves que fumen tabac de picadura.
- Augmenta l'estigmatització dels fumadors en certs contextos.
- Alguns bars i discoteques que havien prohibit fumar, en l'actualitat són més permissius o han tornat a deixar fumar.
- Alguns grups d'adolescents prefereixen fumar cànnabis que tabac, ja que el consideren més nociu i a més diuen que "no col·loca".
- Entre els adolescents es detecten menys inicis al consum.
- En el grup d'amics les noies fumen més tabac i consumeixen menys drogues.
- Augmenta el nombre dels que fumen només quan surten de festa.
- Disminueix el nombre de joves que volen deixar de fumar.

Alcohol

El consum d'alcohol continua estable i segueix gaudint de normalització i total acceptació entre els joves. En aquest 2009, arran de la crisi econòmica i del sector de l'oci nocturn, han augmentat les promocions i descomptes en les consumicions d'alcohol. Aquestes ofertes han estat prohibides a partir de novembre de 2009, però encara són molts els locals que continuen oferint-les. També es busca consumir alcohol barat a determinats restaurants o bars de barris més perifèrics que s'estan adaptant a la demanda juvenil.

És més freqüent entre els adolescents beure de manera compulsiva o sense tant control, buscant experimentar en poc temps els efectes de l'alcohol (de vegades, també les noies).

Entre els joves es generalitza beure abans de sortir de casa ja que així s'estalvien consumir en els locals. També en porten begudes per consumir de camí a la discoteca i, de vegades, l'intenten entrar-les dins del local.

Els joves estrangers (més els Erasmus) se senten atrets per contexts i festes que se celebren durant el curs on el consum d'alcohol és elevat (especialment a Barcelona).

Begudes energètiques

Les begudes energètiques no presenten variacions substancials respecte els altres anys. Han proliferat i han tingut certa acceptació, especialment entre els adolescents, especialment les marques més barates davant de les més conegudes.

Continuen les referències de consum com a substitut de la cocaïna en els espais de festa i del cafè en els contextos laborals.

Cànnabis

Aquest 2009 el consum de cànnabis ha presentat un descens bastant manifest. Els motius són diversos:

- Ha perdut força com a element que marca el ritual de pas entre els adolescents i, per tant, disminueix el nombre dels qui s'inicien. Alguns, ja no perceben el consum de cànnabis com un pas cap a la joventut i, el seu paper, en part, està sent substituït per altres pràctiques, especialment per l'ús de les noves tecnologies.

- No obstant això, entre els adolescents consumidors perduren els mites relacionats amb la marihuana, relacionats amb que és més natural i saludable que d'altres substàncies.
- A partir dels 25 anys són molts els joves que redueixen el consum de cànnabis, passant de diari a esporàdic i, fins i tot, alguns l'abandonen. Els motius són diversos però destaquen l'augment de responsabilitat social o percebre els efectes com no desitjats.
- Menor presència del cànnabis en l'espai públic. En anys anteriors, el consum de cànnabis era molt present en molts àmbits, entre ells el laboral, en l'actualitat són menys els que fumen mentre treballen, i també ha perdut força entre els estudiants universitaris, en hores d'estudi.
- També disminueix la presència i els problemes derivats del cànnabis en els centres escolars de secundària. Els que en consumeixen ho fan abans i després d'entrar al centre.

Continua augmentant l'autocultiu de marihuana entre els consumidors habituals, especialment el d'interior. Són molts els grups d'amics que comparteixen plantacions d'interior.

Cocaïna

El 2009 la cocaïna ha vist frenada la seva difusió. Continua sent la segona droga il·legal més consumida, encara que a bastant distància del cànnabis. Segueix relacionada amb el consum d'alcohol.

Molts joves, afectats per la crisi econòmica, han disminuït el consum de cocaïna reservant-lo per ocasions especials. Alguns, fins i tot, aprofitant la pèrdua de poder adquisitiu han decidit abandonar-ne el consum.

Malgrat això, augmenten les referències a consums instrumentals de cocaïna per treballar i, molt més minoritari, per estudiar, buscant un rendiment extra.

D'altres la utilitzen més freqüentment, per mantenir l'activitat després d'una nit de festa.

Augmenten les referències de venda i consum de cocaïna en zones turístiques.

Augmenten, tot i ser minoritari, les referències a consum de cocaïna base en contextos marginals, així com entre els joves més iniciats en la festa.

Speed

L'Speed és una de les poques drogues que s'ha mantingut estable. Alguns joves que abans consumien cocaïna, s'han passat a l'speed pel baix preu de la substància que es manté estable des de la introducció de l'euro (20€/gr).

Èxtasi

L'èxtasi és la substància que ha presentat més fluctuacions al llarg de 2009. Alguns consumidors no s'han estat de parlar de "crisi de l'èxtasi" referint-se als períodes en què ha estat molt difícil trobar èxtasi en pols. Ja al desembre de 2009 rebérem els primers indicis de la manca d'oferta, potser degut a un problema per trobar precursors per sintetitzar la MDMA.

Sigui pel que sigui, l'escassetat de MDMA en pols ha incidit en: l'augment del preu de la MDMA que s'oferia al mercat; la venda de substàncies fraudulentament presentades com a MDMA; l'augment de la venda de la presentació de pastilles, de composicions molt diverses, però, presentades com MDMA i que, alguns consumidors, degut a la impossibilitat de consumir MDMA, han realitzat consums d'altres drogues com cocaïna o ketamina.

2CB¹³

L'any 2008 parlàvem de la presència de pastilles de 2CB. Durant aquest 2009 han continuat les referències. L'escassetat de MDMA ha potenciat una petita difusió, especialment en festivals.

¹³ Anomenat també nexus.

LSD

La LSD s'ha mantingut estable respecte el 2008. Hem tingut referències de consums en festivals i *raves*. No obstant això, per a la majoria de consumidors, és una substància perillosa i el seu ús està reservat per experimentar-hi en ocasions especials.

Bolets al·lucinògens

El consum de bolets al·lucinògens està estancat. Una minoria les consumeix durant les excursions a la muntanya, a la platja o durant celebracions especials (aniversaris).

La il·legalització a Holanda no ha suposat cap variació en el consum a Catalunya, ja que es continuen venent. Per això, alguns joves que hi viatgen n'hi continuen portant.

Ketamina

Podem parlar d'una certa difusió de la ketamina en contextos molt vinculats al consum d'altres drogues il·legals. En l'informe 2008 parlàvem de que la ketamina es consumia més enllà del context de *rave* i es tenien referències de consums en discoteques. En 2009, la ketamina s'ha continuat presentant en diversos contextos. No obstant això, a les *raves* és on es consumeix més intensament, alguns se l'administren injectada intramuscularment.

Segons augmenta el nombre de consumidors de ketamina també creix la seva estigmatització. D'altres consumidors, especialment els de cocaïna, consideren la ketamina com una droga perillosa, que "no dona" festa i que deixa "molt tirat". Molts la comparen amb l'heroïna i consideren els consumidors com "ionquis".

Alguns joves, com hem dit, davant de l'escassetat de MDMA, han realitzat consums experimentals de ketamina, ja que aquesta ha estat més accessible que la MDMA.

El preu del gram de ketamina ha baixat. En anys anteriors es venia a 50-60€ el gram i ara es pot comprar per 30-40€ el gram.

GHB

El GHB és una substància molt minoritària. El seu consum gairebé ha desaparegut dels contextos recreatius. Només una minoria continua utilitzant-la.

Opi

Persisteixen les referències quant al consum d'opi. Alguns continuen fumant-lo amb pipa o en paper de plata. D'altres, per potenciar els efectes, prefereixen menjar-se'l.

Alguns joves alternatius vinculats al món *raver*, durant l'època de recollida de l'opi, organitzen viatges per recollir-ne al centre i sud d'Espanya. Alguns ho fan per vendre mentre d'altres prefereixen no vendre'l per tenir-ne durant el major temps possible.

Alguns joves, quan tenen opi, realitzen consums intensius en què s'hi estan dies consumint-lo sense realitzar-ne d'altres activitats.

Heroïna

Es continuen detectant consums d'heroïna desvinculats de contextos marginals i *rave*. Aquests joves la fumen o l'esnifen i tenen associat el consum per via parenteral amb problemes severes.

Chemical Research (RC'S)

El consum d'aquestes substàncies continua sent minoritari entre els joves. El consum el realitzen persones iniciades en el consum de drogues (psiconautes). No obstant això, alguns joves manifesten l'interès per aquest tipus de drogues, ja que n'han sentit a parlar o han llegit informació per Internet.

7.2. Consums segons les enquestes

Aquest apartat recull diversos consums al llarg de la sessió de l'activitat d'oci enquestada; els consums, per tant, fan referència al dia d'enquesta.

Alimentació i consums de begudes no alcohòliques

La gran majoria (82%) dels enquestats en discoteques i “*afters*” havia menjat a casa seva abans de sortir, el 45% havia menjat quelcom durant la sessió d'oci i abans de ser enquestat, i una proporció una mica més gran (51%) pensava fer-ho després de l'enquesta i abans d'anar a dormir. Són dades relativament similars a les d'anys anteriors.

Si es consideren conjuntament (el rellevant és si s'alimenten o no), s'observa que només una minoria no ha menjat res ni pensa fer-ho (un 2%).

Quant al consum d'aigua o d'altres begudes no alcohòliques, la meitat dels enquestats havia pres aquestes begudes en el moment d'enquesta.

Tabac

Una majoria àmplia dels enquestats en discoteques fuma durant la sortida (quasi dues terceres parts). Tot i que no s'observen gaires diferències significatives respecte a les variables sociodemogràfiques, el consum és una mica superior en dones (68% de fumadores) que en homes (59%), per activitat principal (hi ha més fumadors entre els que treballen), per nivell d'estudis (més a mesura que augmenta el nivell) i també per despesa (a major despesa per sortida, major proporció de fumadors). Les dades generals són similars a les del 2008 i, per primera vegada, disminueix una mica el consum de tabac en dones (2006: 62%; 2007: 72%, 2008: 75%).

Cal assenyalar que es manté una tendència pròpia d'anys anteriors on el tabac és l'única substància on predominen les consumidores.

Alcohol

La major part dels enquestats en discoteques o “*afters*” ha consumit alcohol durant la sortida (80%) (una mica menys que l'any anterior).

Cal destacar que la gran majoria dels enquestats (67%) consumeix begudes alcohòliques d'alta graduació els caps de setmana: destil·lats i combinats (i, a més, poden beure cervesa o vi). La resta de bevedors (al voltant del 12% del total d'enquestats) només consumeixen cervesa, preferentment, o vi. Els abstemis són el 21% restant (augmenten lleument respecte l'any anterior).

Si es consideren conjuntament les dades de les enquestes en discoteques des de 1999 s'observa una tendència relativament estable pel que fa a la proporció de bevedors i en funció del tipus de beguda (graduació alta i baixa).

Altres drogues (drogues il·legals)

El percentatge de consumidors de drogues il·legals se situa al voltant del 31%, cosa que representa una disminució respecte el 2008 (40%), i persisteixen les disminucions dels consums en aquesta mostra en els últims anys (en el 2005 era del 53%, i en el 2004 del 46%).

A continuació, descrivim segons la proporció de consumidors (de més a menys) els consums de cada droga: marihuana (18%); haixix (15%); cocaïna esnifada (7%); speed (5%); èxtasi en pols (2%); èxtasi en pastilles (2%); altres drogues (menys del 2%). Policonsum: 9%; Cànnabis exclusivament: 18%; Policonsum sense incloure el cànnabis: 3%.¹⁴

¹⁴ Pugen lleument respecte el 2008:

El consum de marihuana després d'uns anys de descens pronunciats s'estabilitza i, fins i tot, es recupera lleugerament respecte l'any anterior (passa del 17% el 2008 al 18% d'enguany. Cal recordar que el 2007 era del 20%, i que el 2005 era d'un 27%).

L'speed tendeix a augmentar (passa del 3% del 2008 al 5% d'enguany) i se situa en nivells superiors als del 2007 (que eren del 4%).

L'èxtasi en pastilles augmenta lleugerament, si bé a nivells poc apreciables (va passar del 3% el 2006 al 5% el 2007, a la pràctica desaparició el 2008 i al 2% d'enguany).

Baixen respecte el 2008:

L'haixix experimenta un descens molt més acusat, després del lleu repunt de l'any passat (ha passat al 15% d'enguany respecte el 25% del 2008 i el 23% del 2007) (després d'haver estat al 38% el 2005). La cocaïna esnifada ha baixat també mantenint una tendència descendent (del

Un 9% dels enquestats han consumit alguna “droga nova” durant els darrers mesos (una proporció que implica un descens respecte els dos anys anteriors (2008: 16%; 2007: 15%, 2006: 9%; 2005: 19%).

Entre aquestes “noves drogues” per als enquestats, destaquen les següents (en ordre decreixent, percentatge sobre el total d'inicis): Cocaïna (18%); ketamina (18%), haixix (12%); MDMA (12%); marihuana (9%); bolets (9%); trippis (6%); nexus (6%). La resta d'inicis són més minoritaris (“cristal”, “2CB”, “mescalina”).

Algunes consideracions d'interès (enquestes en discoteques):

- Hi ha algunes diferències significatives pel que fa al consum de drogues (en general) en funció de certes característiques sociodemogràfiques dels enquestats. Així, hi ha diferències per sexe (més homes consumidors que dones); per activitat (més consums entre els que ‘estudien i treballen’ i entre els que són a l’atur); per amb qui viuen (els consums són més elevats entre els que viuen amb amics) per la despesa de la sessió de “marxa” (els consums s’incrementen a partir de 30€, i es multipliquen entre els que gasten més de 60€ per sessió) i per la franja horària (la proporció de consums augmenta progressivament a mesura que passa la nit). També per situació d'enquesta (els consums són més elevats entre els que sortien de la discoteca que entre els que

15% del 2007 va passar al 9% el 2008, i al 7% d'enguany). La cocaïna fumada amb tabac gairebé desapareix (del 5% del 2007 va passar al 3% el 2008 i al 0,5% el 2009). L'èxtasi en pols ha baixat a la meitat (2008: 4%; 2009: 2%), una tendència a la baixa després d'haver-se incrementat força entre el 2006 (1%) i el 2007 (7%).

La resta de drogues són testimonials o han desaparegut, baixen totes de manera dràstica, excepte la ketamina (que després de baixar del 4% (2007) al 0,5% (2008), enguany es manté en un 1%).

En termes generals, el consum exclusiu de cànnabis baixa del 24% (2008) al 18% (el 2009), amb la qual cosa es recupera la tendència a la baixa dels darrers anys (23% el 2006, 32% el 2005).

El policonsum es manté pràcticament igual (2008: 8%; 2009: 9%), cosa que implica una baixada respecte el 16% del 2007, amb la qual cosa s'estabilitza la tendència descendent que portava els darrers anys (el 2006 va ser del 11.1%, i el 2005 del 15.7%, i cal recordar que el 2004 va ser del 26.4%).

I el policonsum sense incloure el cànnabis es manté en el 3% (igual que el 2008) (amb la qual cosa s'enllaça amb la tendència descendent que venia del 2005 (6%) i 2006 (4%) (una tendència que només va ser trencada el 2007: 10%).

hi entraven, i també més elevats entre els que estaven a fora que entre els que estaven a dins).

- Apareixen diferències estadísticament significatives en funció de la durada de la sessió, de tal manera que el percentatge de consumidors de drogues s'incrementa considerablement (gairebé es dupliquen) a partir de les 10 hores de sortida i, també, a partir de les 20 hores de durada. A mesura que passa la nit, augmenta la proporció de consumidors.
- Existeix una associació estadísticament significativa entre consum de drogues i tabac (el 41% dels que fumen tabac consumeixen alguna droga il·legal, cosa que també fa el 15% dels que no fumen tabac), així com entre consum de drogues i alcohol (el 36% dels que beuen alcohol consumeixen alguna droga il·legal, cosa que també fa el 13% dels que no beuen alcohol) (són proporcions una mica inferiors a les del 2008). Les correlacions són especialment significatives en el cas de l'haixix i la marihuana (correlacionen amb l'alcohol i el tabac), i de l'speed i la cocaïna esnifada (correlacionen amb el consum de tabac).
- Les mitjanes de despesa s'incrementen amb el consum de drogues (les proporcions de consumidors augmenten considerablement a partir dels 30€ de despesa); més entre els consumidors de cocaïna i d'speed, en general, policonsumidors (són màximes quan hi ha consum de cocaïna). Pel que fa a l'alcohol s'observa la mateixa tendència (i les diferències són significatives) (a partir de 12€ de despesa s'incrementen força els consums d'alcohol).
- Els consumidors de cocaïna es poden descriure de la següent manera: les quatre cinques parts són homes, principalment de 20-24 anys, tenen estudis universitaris (seguits dels secundaris), treballen o la gran majoria d'ells tenen ingressos personals, molts viuen amb la família (seguits dels que viuen amb amics), tenen una despesa per sessió superior a 30€ (el 40% superior a 60€). Quatre de cada cinc fuma tabac i la gran majoria (90%) beuen alcohol (vuit de cada deu, combinats).

Quasi la meitat fumen haixix i marihuana, i un de cada deu consumeix èxtasi en pols o ketamina, i una proporció una mica menor speed o cocaïna fumada amb tabac. Un de cada deu han pres alguna 'droga nova'. La majoria van a discoteques entre 4 i 8 vegades al mes, però la durada de les seves sortides és de 5-10 hores (seguida per les de 10-20 hores), van amb cotxe (un 30% condueixen) (un 27% han patit un accident i un 70% coneixen algú proper que ha patit un accident),

Si es consideren les dades obtingudes des del 1999 s'observen les següents tendències:

- La proporció de consumidors de drogues, en general, es va mantenir estable durant uns anys, però durant els últims quatre anys s'observa una tendència a la baixa.
- La proporció de consumidors d'haixix, després de mantenir-se estable durant uns anys, va augmentar força fa cinc anys, però després ha anat experimentant un descens progressiu que enguany és més acusat. La proporció de consumidors de marihuana s'incrementà continuadament des de l'any 2000 fins el 2005, però a partir d'aquest any va començar a disminuir fins l'any passat, i aquest any també es manté en la mateixa proporció (18%).
- La proporció de consumidors d'èxtasi venia decreixent des del 2001, tot i que en els darrers anys la caiguda semblava haver-se detingut una mica, el 2006 el descens va ser considerable, però el 2007 va repuntar i el 2008 va tornar a baixar força, mentre que aquest any ha tornat a pujar una mica. Cal destacar que, s'ha detingut la tendència per la qual el consum d'èxtasi en pols superava el d'èxtasi en pastilles, ja que aquest any s'han igualat (2% cadascun).
- La proporció de consumidors de cocaïna durant els darrers anys, presentava una tendència marcadament ascendent, el 2005 semblava haver-se estabilitzat, el 2006 va disminuir, el 2007 va tornar a posar-se als nivells anteriors, el 2008 va disminuir força, i aquest any encara ha

disminuït més (va passar del 15% al 9%, i al 7% d'enguany). La cocaïna fumada encara ha patit un descens més gran.

8. EFECTES I CONSEQÜÈNCIES

Al llarg de més d'una dècada, l'Observatori ha constatat i descrit com la majoria dels consumidors utilitza les drogues buscant l'aparició i la potenciació de determinats efectes. Aquests són considerats part fonamental de la festa; per facilitar les relacions interpersonals; afavorir els rituals de grup i cercar estats d'ànim positius i desinhibits d'acord amb l'ambient del context.

Una minoria també les pren, de vegades, fora del context grupal i festiu, i alguns inclòs fan un ús habitual i abusiu. Normalment, aquests consums acostumen a generar problemes més o menys episòdics, per la qual cosa els propis consumidors o els familiars i amics més propers, comencen a percebre els consums com a problemàtics i poden, en alguns casos, cercar algun tipus d'ajut.

En els darrers anys s'ha passat de tenir una baixa percepció dels possibles problemes o riscos causats pel consum continuat de drogues (estimulants i alcohol principalment), a una situació en la qual és més fàcil i freqüent parlar-ne. Potser, en part, és degut, a que està més llunyana la idea segons la qual eren els consumidors d'heroïna els únics que tenien problemes derivats del consum, i a la vegada els únics usuaris dels serveis assistencials.

De la mateixa manera, aquest canvi, també contribueix a què en els relats dels membres de les xarxes apareguin més referències a episodis de consums amb entrebancs molt variats –“mals rotllos”–, diferents dels produïts per intoxicacions agudes o dosificacions més elevades de les habituals.

La major facilitat per parlar d'aquests problemes sembla que està generant un descens de les intoxicacions més agudes, tant de les referides a l'alcohol com a d'altres substàncies, i així es reflecteix a les intervencions d'urgències.

Aquest any, també s'aprecia un descens considerable de membres de les xarxes que volen deixar de fumar tabac. En els darrers anys, era més freqüent

trobar relats entre les xarxes de persones que estaven intentant deixar el tabac i que utilitzaven diferents estratègies: teràpies variades, disminució progressiva del nombre de cigarretes diàries, i la utilització de tabac de picadura, entre les més freqüents.

Deixar de fumar tabac és més complicat pels que, a més, fumen porros, i les estratègies en aquests casos es fragmentaven encara més. També han disminuït els intents de deixar de fumar porros entre els membres de les xarxes, perspectiva que intentaven més informants en els darrers anys.

8.1. Valoracions i efectes positius

En el darrer "Informe 2008" manifestàvem que en els darrer anys no han aparegut novetats en aquest àmbit, ja que les apreciacions subjectives valorades com a positives es mantenen gairebé invariables. Per a la majoria dels joves, els consums són compatibles amb les seves activitats festives i els possibles riscos que es poden produir a causa del consum no superen les valoracions positives que en fan.

Per a una minoria dels consumidors de ketamina els efectes a dosis baixes continuen sent valorats i apreciats a causa dels resultats relaxants i dissociatius.

També pels consumidors d'opi (una minoria), els efectes de la substància comencen a ser vistos com a positius. Aquesta apreciació es dona no només entre aquells consumidors que prenen l'opi en tornar de festa, després d'haver consumit estimulants, per intentar descansar, sinó que alguns també en valoren els seus efectes per si mateixos, sense necessitat d'haver consumit estimulants prèviament.

8.2. Valoracions i efectes negatius.

No apareixen referències ni elements nous als descrits en els informes anteriors. Continuen les crítiques, en general, als efectes atribuïts a les adulteracions, el fet de no poder dormir, la manca de concentració, les

ressagues del dia després i l'agressivitat, tot i que atenuant-se respecte a períodes anteriors.

8.3. Conseqüències negatives

Aquest any 2009 persisteix la constant reducció del nombre d'actuacions d'urgències mèdiques derivades del consum de drogues, malgrat continua la tendència d'alguns professionals assistencials a veure, de forma generalitzada, riscos importants en els comportaments festius dels joves consumidors.

També està disminuint el nombre de tractaments realitzats als diferents centres, la qual cosa, contrasta amb l'opinió d'alguns professionals que consideren que hi ha un elevat nombre de consumidors susceptibles de requerir tractament.

Des del punt de vista dels joves de les xarxes s'aprecia que, en general, tenen cada vegada més coneixements vers problemes i riscos, així com d'estratègies per minimitzar-los, la qual cosa pot contribuir, en part, a explicar la manca de demanda d'ajuda fora del seus cercles relacionals més propers (amics, familiars).

Les dones continuen sent més sensibles en la percepció dels riscos i més actives per cercar solucions un cop es perceben els problemes, tant en les relacions d'iguals com en l'àmbit familiar (parella, germanes, mares). També es constata que són les primeres en activar la demanda d'ajuda en els àmbits sanitaris i professionals.

8.4. Els recursos assistencials de drogodependències a Catalunya

Ja vam descriure en els dos anteriors informes com en els darrers anys els recursos assistencials en drogodependències, han vist canviar el perfil d'usuari, degut a l'augment de les demandes de tractament de consumidors de cocaïna i alcohol, desvinculats del món de l'heroïna.

Aquest canvi en el perfil d'usuari col·lideix amb l'estructura i disseny d'uns "vells" recursos creats per donar resposta als usuaris d'heroïna, que ara han d'encaixar aquest "nou" perfil. Per això, hores d'ara, s'està donant un procés de transició i adaptació a les noves demandes. Aquesta adaptació s'està allargant per un seguit d'elements relacionats amb la nova demanda i pel pes de les velles estructures, tant des de la banda administrativa com, en alguns casos, dels professionals.

Ja durant l'any 2007 vam endegar una primera prospecció tocant a la situació actual del recursos assistencials de drogodependències a Catalunya i respecte a les circumstàncies que podien afectar l'accés i l'ús dels mateixos. En aquell informe i en el del 2008 vam presentar els resultats d'aquestes prospeccions. Aquest any hem mantingut una mirada intensa a aquest tema però no apareixen canvis significatius en les apreciacions anteriors, per la qual cosa resumim els aspectes més importants presentats en els anteriors informes introduint alguns matisos.

8.4.1. Dificultats i resistències dels joves per accedir al tractament de drogodependències.

Persisteixen els diversos factors que influeixen en les resistències dels consumidors de drogues, especialment de cocaïna, per realitzar una petició de tractament. Els professionals dels recursos assistencials en drogodependències, apunten a diversos factors per explicar la baixa demanda i les resistències dels consumidors problemàtics¹⁵ de cocaïna per accedir als tractaments de deshabitació. Entre els quals destaquem:

- **Atribucions sobre el propi consum.** La majoria dels consumidors veuen el seu consum compatible amb el seu entorn, considerant-lo normalitzat socialment. No es veuen ni s'identifiquen com a drogoaddictes. Es consideren usuaris de drogues amb finalitats recreatives i no problemàtiques

¹⁵ La visió sobre què es considera "consum problemàtic" és diferent entre els consumidors i els professionals. Alguns d'aquests, tendeixen a considerar problemàtics consums recreatius ocasionals i, d'altra banda, els consumidors són reticents a reconèixer els problemes.

- **Invulnerabilitat percebuda.** Per això consideren que la cocaïna té un risc baix de desenvolupar addició o d'altres problemes.
- **Període de latència.** És relativament llarg el temps entre l'inici en el consum de cocaïna i quan es presenten els primers problemes severos, cas que apareguin. Si apareixen, el consumidor argüeix diferents motius per a negar el problema o considerar-lo menys greu.
- **Inicis de tractaments per pressió.** Molts inicis de tractament es produeixen perquè els consumidors són obligats per les pressions, principalment dels familiars. La majoria, en normalitzar la situació amb la família abandonen el tractament. Malgrat tot, aquest any apreciem que hi ha més pares que coneixen els consums dels fills i que no els consideren problemàtics, ja que consideren –com sol ocórrer en aquest camp- que els que tenen problemes són els altres, especialment els que abans de consumir ja en tenien de socials o de psicològics¹⁶.

8.4.2. Dificultats dels recursos assistencials per donar resposta als problemes derivats de la cocaïna.

Entre els diferents problemes que presenten els recursos assistencials de drogodependències per donar resposta als tractaments de deshabitació de cocaïna, trobem els següents:

- **Estigmatització dels recursos assistencials.** Una part important dels recursos assistencials de drogodependències, especialment els CAS, van néixer per donar resposta als problemes derivats de l'heroïna. Degut als problemes associats al consum d'heroïna, els usuaris i, per extensió, els recursos pensats per a ells, foren estigmatitzats. En l'actualitat l'estigma dels recursos és un factor pel qual els joves tenen sèries resistències a l'hora d'accedir a aquests recursos.

¹⁶ Per a alguns això anirà en augment ja que els pares són cada cop més protectors i a la vegada tolerants, per la qual cosa els hi costa proposar límits.

- **Horaris i visites.** Perdura l'esforç per tal d'adaptar els horaris dels centres als horaris laborals dels usuaris. Els professionals no sempre disposen del temps òptim per atendre millor totes les demandes.
- **Medicalització de l'assistència:** Persisteixen les queixes dels professionals relatives a què la visió massa mèdica del tractament en alguns recursos, comporta que molts joves es distanciïn del tractament, ja que consideren que els seus problemes no són mèdics.
- **Desconeixement de la realitat juvenil i de les substàncies:** Alguns professionals continuen considerant que desconeixen la realitat dels joves i de les substàncies consumides pels joves, la qual cosa no facilita la seva feina.
- **Abstinència.** En determinats tractaments es demana mantenir-se abstinent i no sempre l'usuari creu possible poder mantenir l'abstinència.
- **Usuaris amb malalties mentals associades.** Els tractaments d'usuaris amb malalties mentals associades requereixen una atenció especial. Augmenten els intents de relacionar els serveis de malalties mentals i els de drogues.
- **Falta de professionals.** L'existència de llistes d'espera pot fer desistir als usuaris de realitzar la primera visita.
- **Teràpies i seguiments.** Persisteixen les limitacions per donar resposta ràpida als problemes de cocaïna la qual cosa pot provocar una falta d'adherència al tractament.
- **Manca de serveis pels més joves.** Alguns professionals valoren que caldrien recursos més variats pels més joves que encara no manifesten problemes greus.
- **Població immigrant.** Perdura la baixa presència d'immigrants en els serveis de tractament.

- **Masculinització del recurs.** La majoria dels usuaris del recursos assistencials continuen sent homes.
- **Manca de coordinació.** Relativa als recursos públics existents en un mateix territori.

8.4.3. Imaginari dels joves

Persisteixen les apreciacions dels joves pel que fa als recursos assistencials en el sentit que part d'ells desconeixen l'oferta i tipus de recursos assistencials de drogodependències. A més, en el seu imaginari, els veuen necessaris pels consumidors problemàtics, però no per a ells, ja que els conceben pensats per a heroïnòmans.

8.4.4. La clínica privada

Persisteix la dificultat d'estimar quants pacients estan en tractament de deshabitació per cocaïna en la xarxa privada, però alguns professionals consideren que en serien, pel cap baix, la meitat.

Juntament a la capacitat econòmica de molts dels usuaris, que incideix positivament en que la clínica privada sigui un recurs apreciat, hi ha d'altres raons que ho reforcen. Entre elles destaquen:

- Les consultes d'una clínica privada no són vistes tant estigmatitzadores com d'altres recursos.
- Els usuaris no han de compartir espais amb heroïnòmans, ja que els serveis estan separats.
- Els usuaris creuen que es garanteix més la confidencialitat i l'anonimat.
- Valoren que aquests centres tenen millor adaptació als horaris dels clients i donen una atenció més individualitzada.

8.5. Les lleis i els conflictes

Hi ha alguna referència a baralles entre joves, especialment entre nois.

Persisteix el control administratiu i policial respecte els locals, els diferents espais de festa i els llocs propers a les zones d'oci nocturn. En part, per evitar als veïns sorolls i aldarulls, en part per reduir el consum d'alcohol i drogues als espais públics.

Els venedors de llaunes s'han diversificat, no solament són joves immigrants, ara també n'hi ha alguns joves autòctons. Barcelona, és el lloc de concentració d'aquestes pràctiques, si exceptuem alguns festivals i concerts. Els espais en els quals ofereixen begudes augmenten, no solament hi són al centre de la ciutat sinó que també en venen a les proximitats de les sales de festa, de les discoteques, etc. Aquest any ha augmentat la pressió i el control policial (guàrdia urbana, mossos d'esquadra) cap a aquest tipus de venda ambulants que, de vegades, ha afectat tant als venedors com als compradors.

Els joves immigrants continuen tenint dificultats per accedir als locals d'oci nocturn. Alguns locals els hi dificulten l'accés ja que consideren que són un entrebanc pel seu negoci, per por a que els hi allunyin la clientela autòctona i els estrangers amb més diners.

L'aplicació de la llei del tabac continua generant malestar entre els professionals i usuaris del món de la nit. En molts locals, la llei no es té en compte, sobretot aquest any, perquè amb la crisi pensen que encara tindrien menys clients.

La prohibició de les promocions d'alcohol als diferents locals ha aconseguit disminuir aquestes pràctiques, però ha fet sorgir alternatives: begudes més barates i, sobretot, que els joves beguin més abans d'entrar als locals.

8.6. Accidents de trànsit

La majoria dels joves, en les seves pràctiques reals, continuen sense considerar en la justa mesura el consum d'alcohol i de drogues il·legals com un factor de risc a l'hora de conduir.

Tant les accions preventives (conductor assignat) com les repressives (controls d'alcoholèmia i carnet per punts) tenen un efecte positiu limitat en l'augment de la percepció del risc i perduren els comportaments descrits en els darrers anys per evitar els controls –viatjar per carreteres i camins secundaris, trucar-se pel mòbil avisant-se dels controls- ja que els preocupen més les possibles sancions que la seguretat. Les pràctiques de reducció del risc com ara el conductor assignat, són molt minoritàries, però creixen, especialment entre les dones. Alguns, com a prevenció després de la festa, esperen unes hores abans de tornar a agafar el cotxe.

Les alternatives de transport organitzades per algunes discoteques i ajuntaments o consells comarcals continuen estancades en relació als anys anteriors.

A la ciutat de Barcelona l'ús del bicing i el metro tota la nit del dissabte ha potenciat la disminució de l'ús del transport privat.

En l'enquesta en **discoteques** s'observen diferències estadísticament significatives entre els que condueixen i els que no condueixen pel que fa al consum d'alcohol. Així, entre els que condueixen, hi ha una menor proporció de bevedors d'alcohol (64% una mica menys que l'any passat, cosa que consolida la tendència descendent) que entre els que no condueixen (85%), i hi ha més abstemis (35%, quasi igual que l'any passat) però més bevedors de begudes d'alta graduació (56%, quasi igual que l'any passat). Malgrat tot, cal destacar que tot i això, més de la meitat de les persones que condueixen beuen alcohol (la majoria destil·lats). D'altra banda, al voltant de la quarta part dels conductors han pres d'altres drogues (les diferències són estadísticament significatives).

A més a més, cal tenir en compte que els conductors representen al voltant de la quarta part de la mostra i que un 42% del total d'enquestats són passatgers que van amb aquests conductors en vehicles privats (cotxes i motos). Si la distribució d'aquestes característiques fos uniforme (és un supòsit), tindríem que una bona part dels enquestats es desplaçaria en vehicles conduïts per algú que ha begut alcohol i, una bona part d'ells, per algú que, a més, ha pres d'altres drogues.

La sèrie de dades històriques de les enquestes, mostren una tendència a la disminució del consum de drogues i d'alcohol entre els conductors.

Un 9% dels enquestats ha patit un accident de trànsit en els darrers mesos (percentatge similar a l'any anterior), mentre que un 43% afirma que algú proper a ell ha patit un accident de trànsit en el mateix període (igual que el 2008, si bé menys que els anys anteriors). Entre els que diuen haver patit un accident de trànsit el ens darrers mesos, la meitat havia consumit drogues il·legals.

8.7. Riscos i diferències segons el gènere o l'edat.

Riscos segons el gènere

Continuen les diferències entre homes i dones descrites en els darrers informes. De manera molt resumida fan referència a les tendències que tot seguit expliquem:

- Les dones són més prudentes pel que fa als consums, que solen ser més moderats que els dels homes, ja que fan un ús més restringit i controlat, i sospesen més els riscos. Prenen més precaucions i intenten no exterioritzar tant el consum, excepte en el cas del tabac, ja que són sabedores que els seus consums generen més alarma que els dels homes. Solen fer menys mescles. No consumeixen tantes drogues il·legals ni alcohol, tot i que en molts casos arriben als mateixos estats d'embriaguesa que ells.

- Culturalment se'ls hi continua assignant el paper de cuidadores. Quan apareixen problemes associats al consum són elles les que juguen aquest paper. Això també incideix en la seva major prudència respecte els consums, els efectes i les conseqüències negatives.
- Un fet encara molt arrelat és sortir de festa i invitar a les noies, tant els nois com alguns locals. Per tant, són més convidades pels homes, tant a consumir alcohol com a la resta de drogues (especialment cocaïna). També és freqüent que aquests pensin que si accepten és més fàcil tenir relacions sexuals amb elles.
- La seva implicació amb el mercat és més restringida que la dels homes, essent gairebé anecdòtica.
- Quan es relacionen afectivament amb homes que consumeixen solen incorporar o aproximar-se als patrons d'ells. Si es trenca la parella es tornen a definir les pautes de consum tot i que, de vegades, pot implicar consumir-ne més.
- Solen tenir més controls familiars, tornen abans a casa i fan menys sortides en les quals, proporcionalment, gasten menys que els homes.
- Són més receptives a les actuacions preventives.
- Aquests trets i diferències entre homes i dones no són tan nítides entre els adolescents ja que, a més, elles solen preferir com a companys masculins joves de més edat que elles.

També en els darrers anys i ara amb nitidesa, veiem que la presència de dones immigrants en els contextos de festa, a excepció de les llatinoamericanes, és infreqüent. Quan hi són, solen tenir un paper més passiu que els nois. Tot es degut a pràctiques socials i culturals diferenciadores entre homes i dones.

Als serveis de tractament persisteix la major proporció d'homes que de dones.

Riscos segons l'edat

Es mantenen les diferències descrites en els informes anteriors. La crisi econòmica està afectant de manera dispar als joves, però, en general, el tipus d'oportunitats laborals que tenen, fa que retardin més la seva emancipació de la família d'origen. D'altra banda, també incideix en una disminució general dels consums de drogues així com del nombre de nous consumidors.

Els adolescents continuen sent els que donen més importància al fet de sortir i consumir drogues per sentir-se més iguals als joves, tot i el pes que en les seves vides poden estar guanyant les "pantalles d'ordinador" en detriment de les sortides.

Tenen més problemes per accedir als locals, gairebé no hi ha cap oferta d'aquests dirigida a ells, per això, entre d'altres raons, estan més als espais públics.

Els joves, segons s'aproximen als 30 anys disminueixen les sortides festives i els consums de drogues. No obstant això, hi ha una minoria (que creix cada any) que supera aquesta edat, que no assumeixen responsabilitats (feina, pis, parella) i que poden intensificar aquests comportaments, enlloc de reduir-los.

9. MERCAT

El mercat de les substàncies il·legals es manté estable. Les principals novetats d'aquest 2009 son les següents:

- Continuen sent vàlids els tres nivells de venedors presentats en informes anteriors. En aquest sentit augmenta el nombre de joves que s'impliquen en l'últim nivell de venda, per atenuar la pèrdua de poder adquisitiu derivat de la crisi econòmica. Alguns venen per consumir gratuïtament. A d'altres la venda els genera ingressos econòmics per a d'altres despeses.
- Hem recollit diversos indicis que indiquen com la demanda de drogues ha disminuït, especialment en les grans concentracions de joves, com són els festivals. Alguns venedors van baixar els preus per poder fer front a la poca demanda i a la competència.
- Continua augmentant la pauta de mercat segons la qual el venedor es desplaça fins a la casa del comprador, quan aquest sol·licita un servei (mitjançant el mòbil).
- Augmenten les invitacions a substàncies com un acte de reciprocitat, "avui m'inviten i demà invitaré jo", la qual cosa permet consumir en ocasions que no se'n pot comprar i després la invitació serà retornada en una altra ocasió, quan l'amic no en disposi de cap substància.
- Disminueix el control d'accés i venda d'alcohol als menors en alguns locals.
- Augmenten enguany les referències d'autocultiu de marihuana per vendre.
- L'accessibilitat a qualsevol tipus de droga augmenta als pobles, festivals, raves, festes patronals i a determinats bars i espais públics de barris perifèrics.

10. CONCLUSIONS

10.1. Joves i estils

Les noves tecnologies de la informació i de la comunicació adquireixen un major pes en les pautes relacionals dels joves. Per a alguns adolescents l'ús d'aquestes serveix per escenificar el ritual de pas cap a la joventut. Les xarxes socials virtuals es converteixen en un mecanisme per difondre les festes, així com les fotos i comentaris posteriors. A més, Internet és una font de les més utilitzades per tal d'obtenir informació sobre drogues, sobretot quan ells prenen la iniciativa de cercar més detalls sobre les substàncies.

Han disminuït els conflictes per la utilització dels espais públics per part dels joves llatinoamericans. Aquest joves, presenten una sèrie de carències socials i emocionals i estan més presents en els espais públics.

La crisi econòmica ha afectat en diferents graus als joves. Els que han mantingut la feina i els ingressos han pogut continuar amb el mateix ritme de consum i sortides nocturnes, no obstant això, vista la situació col·lectiva, molts han optat per disminuir la despesa destinada a la festa. Els que han vist minvats els seus ingressos també han disminuït les sortides i el consum.

10.2. Oci i temps lliure

Augmenta el nombre de joves que ni estudien ni treballen. Aquests poden sortir tots els dies de la setmana, sempre i quan tinguin suficients diners. Solen viure amb els pares, sense responsabilitats socials i tenen poques expectatives de trobar feines regulades.

Entre molts joves, especialment entre els adolescents, els espais públics funcionen com a contextos de reunió i de socialització. Són espais molt apreciats per a relacionar-se sense la supervisió adulta. La pressió per l'espai públic continua sent un problema present en moltes ciutats, encara que les mesures posades en acció per diferents institucions han apaivagat alguns dels problemes.

La tendència a reunir-se en espais privats continua augmentant com a alternativa als preus i controls dels locals. Els joves que viuen emancipats i els estudiants en pisos, així com els que viuen amb els pares quan aquests no hi són o en les segones residències, utilitzen l'habitatge per organitzar reunions festives, generalment poc nombroses (màxim uns 10 joves). En les zones rurals, els joves es poden reunir en locals llogats col·lectivament. En aquestes reunions, s'aprofita per parlar, sopar, jugar amb els videojocs i prendre drogues.

Els locals d'oci, afectats per la crisi econòmica, han posat en pràctica diverses estratègies per fer front al menor nombre de clients.

Molts locals que obrien tots els dies o que tancaven només un dia a la setmana, vista la davallada de feina i clients, han optat per tancar algun dia entre setmana. Alguns obren només les nits de dijous, divendres i dissabte.

L'oferta de festivals ha disminuït, tant els de gran format com els més petits.

El nombre de *raves* es manté estancat. Alguns col·lectius organitzadors han optat per pactar amb els ajuntaments la seva realització.

Les cases ocupes han perdut espai en els itineraris festius dels joves.

Es celebren menys els aniversaris i altres festes que abans tenien més intensitat i nombre de participants.

10.3. Consums de drogues

Els pares dels actuals adolescents estan més propers al consum de drogues que en èpoques anteriors. Aquesta tendència anirà en augment ja que cada vegada són més els pares que han estat en contacte amb els consums recreatius.

S'atenua la presència del cànnabis en molts contextos en els quals, en anys anteriors, havia estat molt present, tant lúdics com no.

Entre els joves, es generalitza beure abans de sortir de casa, així s'estalvien consumir en els locals.

Disminueix el consum de cànnabis. Ha perdut força com a element per escenificar el ritual de pas entre els adolescents i ja no està de moda. A partir dels 25 anys són molts els joves consumidors que redueixen el consum, passant de diari a esporàdic o que l'abandonen.

Disminueix el nombre de consumidors diaris. També disminueix la presència i els problemes derivats del cànnabis en els centre escolars de secundària. Els que en consumeixen ho fan abans i després d'entrar al centre. Augmenta l'autocultiu d'interior.

El consum de cocaïna ha frenat la seva difusió. Molts joves afectats per la crisi econòmica han disminuït el consum de cocaïna, reservant-lo per a ocasions especials. Alguns, fins i tot, aprofitant la pèrdua de poder adquisitiu han decidit abandonar-ne el consum.

Augmenten les referències de consum de cocaïna base en contextos marginals, així com entre els joves més posats en la festa.

L'speed ha augmentat, a causa dels joves que abans consumien cocaïna i ara consumeixen speed.

L'èxtasi és la substància que ha presentat més fluctuacions al llarg de 2009. Alguns consumidors no han estalviat en parlar de "crisi de l'èxtasi" per la dificultat de trobar la presentació en pols. L'escassetat de MDMA en pols propicia un augment del preu de la MDMA, així com la venda de substàncies fraudulentament que no són MDMA. A més, alguns consumidors davant de la impossibilitat de consumir MDMA, realitzen consums d'altres drogues com cocaïna o ketamina.

La ketamina està en difusió en diversos contextos. No obstant això, en les *raves* és on es consumeix més intensament, alguns intramuscularment. El preu ha baixat.

Es continuen detectant consums d'heroïna fumada o esnifada desvinculats de contextos marginals i raves.

10.4. Conseqüències

Els consumidors problemàtics de cocaïna continuen presentant resistències per endegar i continuar tractaments als recursos assistencials de drogo-dependències de titularitat pública.

Persisteixen les apreciacions dels joves respecte als recursos assistencials en el sentit que part d'ells desconeixen l'oferta i tipus de recursos assistencials de drogo-dependències. A més, en el seu imaginari, els veuen necessaris pels consumidors problemàtics, però no per a ells, ja que els conceben pensats per a heroïnòmans.

Persisteix el control administratiu i policial pel que fa als locals, els diferents espais de festa i els llocs propers a les zones d'oci nocturn. En part, per evitar als veïns sorolls i aldarulls, en part per reduir el consum d'alcohol i drogues als espais públics.

La majoria dels joves, en les seves pràctiques reals, continuen sense considerar en la justa mesura el consum d'alcohol i de drogues il·legals com un factor de risc a l'hora de conduir.

11. BIBLIOGRAFIA

- Díaz A, Pallarés J, Barruti M. (2000) *Primer informe (1999). Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil*. Barcelona, Institut Genus, Online.
- Díaz A, Pallarés J, Barruti M. (2001) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil (2000)*. Barcelona, Institut Genus, Online.
- Díaz A, Pallarés J, Barruti M. (2002) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil. Informe 2001*. Barcelona, Institut Genus, Online.
- Díaz A, Pallarés J, Barruti M. (2003) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil. Informe 2002*. Barcelona, Institut Genus, Online.
- Díaz A, Pallarés J, Barruti M, Espluga J. (2004) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil. Informe 2003*. Barcelona, Institut Genus, informe no publicat.
- Glaser BG, Strauss AL. (1967) *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Chicago, Aldine.
- Martínez Oró, D.P, Pallarés J, Barruti M, Espluga J, Canales G. (2008) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil. Informe 2007*. Barcelona, Institut Genus. Online.
- Martínez Oró, D.P, Pallarés J, Espluga J, Barruti M, Canales G. (2009) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil. Informe 2008*. Barcelona, Institut Genus. Online.
- Pallarés J, Díaz A, Barruti M, Espluga J. (2005) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil. Informe 2004*. Barcelona, Institut Genus, Online.

Pallarés J, Díaz A, Barruti M, Espluga J, Canales G. (2006) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil. Metodologia i Informe evolutiu 1999 - 2005*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Salut.

Pallarés J, Barruti M, Espluga J, Martínez Oró DP, Canales G.(2007) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil. Informe 2006*. Barcelona, Institut Genus. Online.